

Instat

279867

332

ANUL I.

IANUARIE 1931

N-rul 1

REVISTA DE SOCIOLOGIE

DIRECTOR :

VIRGIL I. BĂRBAT

Profesor la Universitatea din Cluj.

APARE LUNAR

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DIN

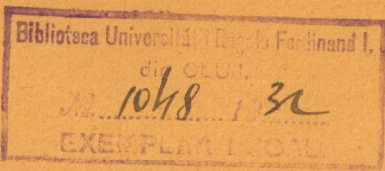
SUMAR :

Democrația modernă și criza
actuală a civilizației . de profesorul VIRGIL I. BĂRBAT

Mișcarea tinerimii de GEORGE EM. MARICA

O formulă nouă de apo-
stolat social de profesorul RĂOUL GUYADER
dela Școala de Inalte Studii Sociale
din Paris.

(Sumarul complet pe pagina 4-a a copertei).

Revista de Sociologie

TEORIA ȘI PRACTICA CULTURII

APARE LUNAR

DIRECTOR:

VIRGIL I. BARBAT

Profesor la Universitatea din Cluj.

REDACTOR-CORRESPONDENT

PENTRU STREINĂTATE:

GEORGE EM. MARICA

ADMINISTRATOARE:

CORINA V. BARBAT

ABONAMENTUL:

Pe un an Lei **300**

Pentru instituții și autorități „ **360**

Pentru streinătate „ **500**

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

38 STRADA MICO, CLUJ

Fiecare număr al revistei va avea
cel puțin **48 pagini**

Rugăm On. public a lua act ca nu vom
putea expedia revista, în afară de nu-
mărul de probă, de cât persoanelor care
vor fi trimis abonamentul.

AUGUSTE COMTE.

FONDATEUR DE LA RELIGION DE L'HUMANITÉ.

Auguste Comte (1798-1875)

Gânditor francez. A studiat la școala politehnică din Paris. El este fondatorul filosofiei pozitivistă, în cadrul căreia a precizat locul pe care trebuie să-l aibă studiul societății. Acesta formează, după el, încoronarea tuturor cunoștințelor și constituie o știință, pe care Comte o botează cu numele de Sociologie.

În volumul IV, al operei sale fundamentale: Curs de filosofie pozitivă și anume în lecția a 48-a din cursul întreg, găsim celebrele fraze, prin care se anunță apariția științei celei noi: „Dela Montesquieu, zice Comte, singurul pas important pe care l-a făcut până acum concepția fundamentală a sociologiei, este datorită ilustrului și nenorocitului Condorcet, în lucrarea sa memorabilă: „Schiza unui tablou istoric al progreselor spiritului uman“. După cuvântul „sociologiei“, din textul de mai sus, A. Comte trimite la o notă, în josul paginei, în care găsim: „Eu cred că trebuie să am curajul și să enunț de pe acum acest termen nou, care este în totul echivalent cu expresiunea mea, pe care am mai întrebuințat-o, de fizică socială, pentru a putea astfel desemna cu un termen unic această parte complementară a filosofiei naturale, care se referă la studiul pozitiv al totalității legilor fundamentale proprii fenomenelor sociale.“

După A. Comte vor urma discuții numeroase cu privire la obiectivul sociologiei, dar existența ei nu va mai putea fi contestată. Iar dacă înainte de gânditorul francez au existat mulți învățați, filosofi și oameni politici care s'au ocupat cu studiul societății, părintele științei celei noi rămâne totuși A. Comte, care i-a fixat un câmp special de cercelare și i-a dat un nume.

Cursul de filosofie pozitivă — Cours de philosophie positive — a apărut dela 1839 până la 1842 și este compus din șase volume. Așară de această lucrare, A. Comte a mai publicat multe alte memorii și opere mai mari, printre care mai importante sunt: „Discours sur l'esprit positif“ (1844); „Système de politique positive“ (1852—54) și „Synthèse subjective“ (1856).

Utimele două lucrări reprezintă faza mistică a vieții lui A. Comte, în care el se îndepărtează, sub influența unei femei, Clotilde de Vaux, dela unele din ideile sale fundamentale, expuse în cursul asupra filosofiei pozitive. Lucrarea principală rămâne totuși, pentru pozitiviști, „Cursul filosofiei pozitive“, care, cum zic editorii lui, „a organizat filosofia științelor, a expus legea celor trei stadii, teologic, metafizic și pozitiv, prin care, după autor, trece omenirea și a stabilit o clasificare a științelor, un lucru, care fusese aproape neglijat până atunci“.

REVISTA DE SOCIOLOGIE

DIRECTOR:

VIRGIL I. BARBAT

Profesor la Universitatea din Cluj

ANUL I.

IANUARIE, 1931

N-rul 1

Fapte și Comentarii

Revista de Sociologie

Se vorbește mereu astăzi de raționalizarea vieții economice. Am avut chiar și o expoziție și o săptămână a raționalizării producției. Atât pentru una cât și pentru alta au fost chemați să-și spună cuvântul oamenii cu pregătire specială în viața economică și nimeni n'ar fi îndrăznit să spună că s'a făcut rău. Cunoscătorii trebuie să fie ascultați cu precădere!

Oricine însă, pregătit sau nu, se crede îndreptătit să-și dea părerea, cu violență chiar și cere să fie ascultat, în chestiuni politice și sociale, în chestiuni culturale în genere. Adversarii hotărârii ai votului universal, ai „cultului incompetenței“, cum se zice, sunt gata să devină sfătuitoarii neamului, chiar dacă n'au vre-o pregătire specială în treburile publice! Simțul contradicției pare că nu există la acești publiciști. De aceia poți vedea în țara noastră, un ziar tradiționalist prin excelență, cum este „Cuvântul“ scriind, a doua zi după moartea lui Vintilă Brătianu, că „acesta a fost un rob al tradiției“ și că „tradiționalismul lui era însă în permanent conflict cu ideile noi și cu necesitățile evoluției“.

Cine nu cunoaște apoi intransigența naționalismului aceluiași ziar, lucru care nu l-a împiedicat, în acelaș loc, să scrie tot despre Vintilă Brătianu, că „într'o epocă în care egoismul național este învins de spiritul cooperării internaționale, el se izola într'un șovinism anacronic“.

Articolul în chestiune era semnat: „Cuvântul“ și ca atare angaja spiritul întregului ziar.

Cu o zi înainte, în fine, tot în „Cuvântul“, — 24 Decembrie 1930, — un colaborator permanent al acestui ziar, cunoscut prin ieșirile sale violente împotriva parlamentarismului modern, d. Alexandru Kirilțescu, scria, vorbind de sesiunea din Decembrie a camerelor noastre: „Atmosfera în parlament s'a schimbat, fie-

care se simte mai slobod pe mișcări, cuvântul de ordine asvârțit de pe banca ministerială și-a mai pierdut din eficacitate, privirile se întorc dela bonzii cu fotolii sau stranpontine înapoi înspre circumscripțiile electorale, unde aprecierea faptelor a început să treacă înaintea gălăgiei vorbelor și unde nimeni nu mai poate fi azi îmbătat cu apă dela ciatură“

„Nimic nu poate fi mai calmant pentru spiritul public surescitat de aprehensiunea atâtor eventualități, decât convingerea cu încetul răspândită în largile masse ale populațiunii, că nu este lăsată fără apărare în fața unui politicianism servil și profitor și că dacă li se cer jertfe, apoi aceasta se face numai în măsura în care ele sunt absolut de neînălăturat“.

„Un parlament conștient de misiunea lui este o providențială supapă de siguranță pentru toate cazanele generatoare de forțe explosive și catastrofale... Și un sistem de stabilitate politică, pe care se pot greșa un mare număr de probabilități de guvernare, acum și în viitor“.

Insemna pasagiul din urmă un viraj brusc al atitudinii cunoscutului ziar bucureștean, într'una din chestiunile fundamentale ale vieții moderne, sau era vorba numai de o manevră politică, de al cărui substrat nu ne ocupăm aici? In ambele ipoteze, un ziar de idei, cum este „Cuvântul“, tratează cu prea puțină considerație publicul nostru, pe care vrea parcă să-l conducă mai mult cu gesturi, cam cum faci cu animalele, iar nu cu gânduri ca pe oameni!

Am dat două exemple dintr-o mie și ele nu sunt cele mai descurajatoare! Sunt ziare și reviste, la noi, care publică, în acelaș număr, două și trei articole care n'au în comun decât violența tonului lor, în privința conținutului fiind diametral opuse. In presa noastră de idei chiar și în viața noastră publică contradicția și cinismul sunt la ele acasă, gândul și fapta acceptându-le cu o ușurință care atinge inconștiența. Iar publicul este tratat din ce în ce mai mult drept o „turmă de vite“, cum îmi spunea un cumințe profesor din Banat, turmă pe spinarea căreia se poate încerca și îndrăzni totul!

Până când așa? Până în ziua în care ne vom deprinde cu toții să judecăm faptele și oamenii mai bine și să impunem totdeauna măsura cea dreaptă a lucrurilor. Iar la ziua aceea nu vom ajunge decât după ce vom introduce și în viața politică, în special și în cea culturală în genere, principiul raționalizării, adoptat în viața economică. Trebuie să cunoaștem și aici lucrurile înainte de a le putea slăpâni și trebuie să știm să le raportăm la utilitatea lor principială ultimă, spre a putea să le clasăm și să le judecăm în legăturile lor imediate.

Revista de Sociologie va căuta să contribuie și ea la munca de răspândire și de clasificare a acestor probleme, muncă din care-si face preocuparea ei de căpetenie, menținându-se, pe cât mai mult cu putință, în câmpul unei discuții teoretice.

Sociologia și condițiile apariției ei

Sociologia abia începe să-și facă apariția la noi. Era fatal să fie așa: sociologia nu poate exista decât acolo unde chestiunile de ordin public pot fi expuse și discutate liber și acolo unde tratarea științifică a lucrurilor a căpătat drept de cetățenie. În țările în care nu există posibilitățile acestea, în țările deci în care spiritul democratic și cel științific nu sunt încă îndejuns consolidate, iau naștere cel mult curente revoluționare de gândire, cum a fost în Rusia țarislă, sau, prin opoziție și curente reacționare, nu însă curente mai calme, mai obiective. Europa centrală, de altfel, ca și cea răsăriteană nu s'au bucurat prea mult, înainte de războiu, de aceste privilegii și de aceia sociologia a fost un obiect mai mult tolerat în universitatea de atunci, în aceste părți din lume. Universitatea germană, cu spirit științific dar și imperialist la baza ei, nici n'o admitea în cuprinsul său, punctul de plecare al studiului vieții publice fiind știința dreptului.

După războiu situația s'a schimbat. Suferințele celor mulți fuseseră prea mari în decursul marelui conflict și realitatea comunistă din răsărit prea amenințătoare apoi, spre a se putea nega mai departe popoarelor dreptul de -și spune păsurile și de a-și exprima aspirațiile, prin reprezentanții lor; iar sărăcia generală se manifesta prea lugubru, fie în marea mortalitate a copiilor, fie în ruina producției, spre a nu se face un apel desperat la știință, provocându-se astfel manifestatii ca aceia a instituției Rockefeller, pentru igiena publică, sau ca aceia a raționalizării vieții economice. Iar rezultatul aproape mecanic al acestei prefaceri adânci a societății a fost apariția sociologiei la cele mai multe din universitățile Europei centrale și orientale. Intre altele, este demnă de remarcat graba cu care ea a fost admisă oficial în cadrul învățământului superior german, având acum aici centre de o reputație mondială, cum este de ex. cazul cu Colonia.

La noi, sociologia are catedre la fiecare din cele patru universități, fiind reprezentată la București prin profesorul D. Gusti, la Iași prin d. P. Andrei, la Cernăuți prin d. I. Brăileanu, iar la Cluj prin conducătorul acestei reviste. Un mic studiu, publicat de d. Vlădescu-Răcoasa în Revue internationale de Sociologie din Paris, ne arată de altfel că sociologia are rădăcini destul de adânci și de îndepărtate în viața românească din secolul al XIX-a și că sunt nume ca a lui Eliade Rădulescu, Conta, Xenopol, Gherea, Scraba, etc. . . . care nu vor putea fi trecute nici odată cu vederea când va fi vorba de precursorii români ai acestei științe. Noi avem, în România și o revistă mai veche: Arhiva pentru știința și reforma socială, condusă de profesorul D. Gusti și despre care un american, Kerner, a spus că este o publicație de primul rând.

Sociologia este, cu toate acestea, departe de a-și fi câștigat în societatea românească locul la care are dreptul. Ea trăește încă într-o atmosferă prea academică. În această privință situația este cam aceeaș ca în toată Europa, în care sociologia este admisă mai mult pentru că nu se poate face altfel, decât cu dorința sinceră a claselor conducătoare de a o vedea intercalată în mecanismul vieții publice. Iar dacă aceasta este atitudinea claselor conducătoare, poporul, la rândul lui, a avut prea puțină înțelegere pentru importanța științei, în genere, spre a pretui sociologia în special. Muncitorimea socialistă este singura care pornește dela o bază teoretică pentru revendicările ei. Rusia, având la îndemână această „sociologie“, a și dat maselor un manual ideologic marxist, de orientare în lume; burghezia n'a înțeles pretutindeni până acum că poziția ei are mai tot atât de mult nevoie de un manual corespunzător, chiar pentru mase.

După cum împrejurările au apropiat viața practică de teoria chimiei, dând naștere chimiei industriale, spre gloria teoriei chimice chiar, tot așa nevoile vor apropia, mai curând decât se crede de obicei, greutățile politice, culturale, etc. ale vieții zilnice de știința creației omenești, care este sociologia, iar aceasta atât spre binele ei, cât și al societății. Atunci sociologia va avea un caracter mai puțin desprins de lume, iar poporul întreg se va apropia de ea și va cere ca atât cercetările cât și rezultatele ei să fie făcute și la el acasă și pentru el.

Sociologia și greutățile prezentului

Dacă apariția sociologiei presupune existența unui spirit științific și a unei organizații sociale democratice, aceasta nu însemnează însă că mentalitatea sociologică se va desvolta la fel, pretutindeni unde aflăm aceste două condiții. Desvoltarea sociologiei mai este în funcție și de ușurința cu care o societate dată se poate adapta schimbărilor aduse de timp. Țările noi se bucură, în privința aceasta, de un mare privilegiu, iar Statele Unite din America ne oferă un exemplu fără pereche al raportului care există între maleabilitatea unei societăți și desvoltarea sociologiei.

Mai întâi, neavând castele și nici tradiții, cum zice Goethe, America a putut mai de vreme decât alte țări să realizeze cele două mari principii de bază ale vieții moderne: credința în știință și democratismul. Dar o societate, chiar tânără, poate lăsa treburile publice în mâna profitorilor și obscuranțiștilor, dacă aceștia nu o turbură prea mult în munca și preocupările ei. Imprejurările cele grele sunt factorul care intervine și dă celor două principii de mai sus conștiința puterii lor. Lucrul acesta se verifică în Statele Unite. Aici, zice Frederick William Ro-

man¹⁾, la mijlocul secolului al XIX-a au avut loc două fapte, care au zguduț profund societatea și au deșteptat conștiințele.

Primul fapt este în legătură cu războiul dintre nord și sud (1861—1865), pentru liberarea negrilor. Un rezultat neașteptat al acestui războiu a fost, în adevăr, cum ne spune președintele universității Harvard, d. Lowell, că „moralitatea politică a căzut la nivelul cel mai scăzut cunoscut vreodată“.

Al doilea fapt este în legătură cu tarifele vamale stabilite atunci și care, crescând enorm veniturile statului, au „provocat prodigalitatea guvernamentală și a fost origina unei corupții politice fără seamă“.

Atunci a urmat reacțiunea: societatea americană a început să facă uz de cele două principii pe care se rezima existența ei. Ea a început să cerceteze mai cu băgare de seamă treburile publice și să reclame o aplicare mai serioasă a principiului democratic de selecționare a valorilor, pe baza de merit. Sociologia a ieșit înălărită din această mișcare de împotrăvire față de relele existente. La 1865 s'a constituit Asociația americană de științe sociale, la 1867 o urmat societatea Protectorii agriculturii și așa mai departe zeci și zeci de asociații. In 1912 ia ființă în fine Institutul național de științe sociale, care marchează momentul în care sociologia câștigase aproape deplin lupta, învățământul sociologic fiind introdus nu numai în universități, la unele din care are mai multe catedre, ci și în licee și școlăle primare, un lucru de care ne vom ocupa mai pe larg altă dată. Măi important aproape era faptul însă că sociologia devenise pentru viața publică ceia ce chimia era acum pentru industrie: nu se mai făcea nici o reformă socială în Statele Unite fără ca ea să fie precedată de cercetări conduse de specialiștii sociologi. Pentru ridicarea nivelului vieții, în fine, rolul de conducători în mișcarea de luminare a mulțimelor o aveau tot aceștia, în cea mai mare parte. Sociologia a devenit, în felul acesta, unul din instrumentul cele mai de căpetenie ale progresului vieții americane.

Noi, Români, ne găsim astăzi într'o situație analoagă, din multe puncte de vedere, celei în care se aflau Americanii după războiul lor civil. Războiul, prin arbitrarul înlesnit de el în treburile publice, a adus și la noi, acum, ca și la ei, atunci, o oarecare anarhizare a vieții publice, de pe urma căreia au profitat oamenii fără conștiință. Iar dacă America, prin tarifele vamale stabilite atunci, a pus la îndemâna guvernelor sume mari de bani, cu care s'a abuzat, noi am avut un fapt înrudit și în această privință. Din cauza nevoilor refacerii necesară după războiu și din cauză că trebuiau angrenate între ele patru trupuri de țări și năvitate condițiile de existență a patru clase conducătoare de români, guvernele și-au însușit sume enorme de bani,

¹⁾ Frederick William Roman = *La place de la sociologie dans l'éducation aux Etats-Unis*, Marcel Giard, Paris, 1923.

pentru cheltuiala și controlul cărora nu exista tehnica obișnuită a unui stat constituit mai de mult. Abuzul a fost deci cu puțință și s'a apropiat de acela al oamenilor politici americani din epoca de care am vorbit. În afară de aceasta, noi cunoaștem astăzi un lucru pe care nu l-au cunoscut Americanii din al treilea sfert al veacului trecut: sărăcia, mizeria aproape, alătura de care se înalță pe ici și pe colo bogăția celor ce au abuzat de situația lor politică. Un motiv deci mai mult ca conștiința românească să se trezească și să ajungă, cum spunea unul din promotorii sociologiei americane, William Graham Sumner, să desprindă conduita omenească din mrejele autorităților despote, ale tradiției nejustificate, ale arbitrarului și ale florilor poetice, pentru a o pune în serviciul luminat al binelui și al mării obștești. Noi avem, pentru a face aceasta, pe lângă toate motivele de mai sus și avantajul că fiind un popor tânăr, ca și cel american, vom putea mai ușor, ca și el, decât popoarele mai bătrâne, introduce doza de raționalizare de care are viața noastră nevoie. Exemplul Americii trebuie, în orice caz, să ne încurajeze să încercăm calea luată de ea, în această privință. Sociologia trebuie să fie astăzi cuvântul de apropiere al sufletelor, dacă voim să facem această încercare și să reușim.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Reducerea salariilor funcționarilor publici

Criză economică, după ce a lovit agricultura, industria și comerțul, trebuia să lovească și pe slujbașii statului. Dacă suferința celor dintâi n'a putut fi împiedicată de către cei în drept, reducerea salariilor urma dela sine. Fiecare funcționar a simțit fatalitatea acestei măsuri și nimeni n'a protestat împotriva ei.

Sunt însă două lucruri împotriva cărora s'a protestat și care e bine să fie reamintite aici.

În primul rând, dacă economiile sunt necesare, ele trebuiau să înceapă cu suprimarea cheltuelilor de lux, ceiace nu s'a făcut. Prin cheltueli de lux nu înțelegem, bine înțeles, numai pe acelea care se referă la material. Bugetul statului nostru are un capitol însemnat de cheltueli pentru personalul de lux, în care intră în primul rând clientela politică a partidelor. Această clientelă putea fi tolerată în vremuri normale; a o întreține mai departe și astăzi, din banul public și a o plăti chiar mai bine decât pe funcționarii de meserie, constituie un act de mare nedreptate, ca să nu spunem mai mult, atât față de țară cât și față de slujbașii obișnuiți. Partidele sau „personalitățile“ politice, numele n'are importanță, au dreptul să-și recruteze adepți căți vor voi; a continua să și-i plătească însă și acum din banul public constituie un lux, pe care țara nu și-l mai poate permite. El revoltă.

În al doilea rând, atunci când s'au făcut reducerile, s'a confundat un principiu sănătos de economie politică cu o practică

menilă să așere interesele exclusive ale unei categorii sociale, ceiace nu măi este un semn de sănătate în momente ca cele de față. Economia politică burgheză susține de ex. că impozitul progresiv, dus la înfinit, înseamnă decapitarea capitalurilor și moartea interesului pentru întreprinderi. Ideea aceasta nu este lipsită de o mare parte de adevăr. Dar salariul nu este un profit de întreprindere și el este condus de alt principiu regulator decât acesta din urmă. Căci să nu uităm că dacă societatea are nevoie, spre a putea merge înainte, de existența spiritului de întreprindere, care este menținut în funcțiune prin perspectiva unui câștig nelimitat, ea are nevoie și de dreptate, care se obține prin armonizarea situațiilor și deci a salariilor publice, în primul rând. Dacă lucrurile stau așa și ele nu stau altfel, de ce onor. guvern a încetat, dela salariile mai mari de 30.000 de lei, să ridice coeficientul reducerilor?

Ceiace ne face să formulăm această întrebare aici nu este un sentiment de invidie față de aceia care continuă să primească destui bani, încât să poată trăi. Credem însă că dacă cei mari și-ar fi aplicat și lor curba reducerilor în aceiași proporție ca la ceilalți slujbași, ar fi înțeles cinismul unei astfel de măsuri și ar fi început prin a căuta mai întâi altele. Cu reduceri de 23 la sută un funcționar care primește 50, 60 sau și mai multe mii de lei pe lună, poate încă trăi, având din ce-și plăti chiria, apă, lemnele, serviciarele, masa și hainele. Un slujbaş însă, care primea înainte 22, sau 23 de mii de lei pe lună, cum este cazul cu un profesor universitar d. ex., în urma reducerilor și după ce plătește pentru 4 odăi 95.000 de lei pe an, 20.000 lei pentru lemne, 5000 pentru apă, 8000 pentru electrică, 30.000 pentru global, 12.000 pentru serviciu, toate acestea fiind cheltueli de care nu se poate lipsi, nu-i mai rămâne pentru mâncare, îmbrăcămîntea familiei, cărți, doctori decât o sumă cu desăvârșire îndestulătoare.

Intr'un număr viitor vom da bugetul amănunțit a mai multor categorii de funcționari, în care vom prezenta numai cheltueli absolut indispensabile și se va vedea că cei de sus, oprind urcarea readucerilor, atunci când acesta s'au apropiat de ei, au comis un act care-i scoate și din rândul oamenilor care pot înțelege situația celor de mai jos, dar îi scoate și din rândul oamenilor care au dreptul la stima noastră pentru delicatetea atitudinii lor.

Lui Vintilă Brătianu

După războiu am scris o carte: Imperialismul American, în care, într'o vreme când lucrul acesta nu se spunea, arătam substraful egoist în parte al idealismului internațional propovăduit de America și spuneam că spiritul adevăratei păci universale va trebui să aibă altă bază decât cea pusă înainte de doc-

trina lui Monroe. Nu mult după apariția cărții mele, ziarul „Viitorul“ a publicat un foileton pe două pagini. Foiletonul era foarte elogios și era semnat de ministrul Vintilă Brătianu, pe care nu-l cunoșteam și care nu știa nimic despre mine. Eu eram pe atunci profesor la liceul „Mihai Viteazul“ din Capitală. Cele 4000 de exemplare din lucrarea mea s'au vândut atât de repede, în mare parte cred și datorită acestei recenzii neobișnuite.

Prima și singura dată când am întâlnit pe Vintilă Brătianu a fost în tren, dela Cluj spre București, când am stat de vorbă vre-o jumătate de oră. Atunci mi-a spus că așteaptă să arăt și ceiace au demn de imitat Americanii, după ce am vorbit de părțile dubioase ale vieții lor. Mai pe urmă am publicat câteva lucrări în această direcție, dar, în genere, nu le-am trimis lui Vintilă Brătianu, după cum nu le-am trimis aproape nici unui om politic și poate că am făcut rău. Oamenii politici, demni de acest nume, au dreptul la cel puțin tot atâta atenție cât oricare alt cetățean de seamă.

După moartea lui Ionel Brătianu, pe vremea când Vintilă Brătianu era prim-ministru, i-am scris protestând cu oarecare violență împotriva concepțiilor școlare ale domnului C. Angelescu. Vintilă Brătianu mi-a răspuns câteva câteva curinte. Luând apărarea colegului său din guvern. Cu mâna sa a scris și adresa mea pe un plic, în care mi-a trimis o broșură publicată de dânsul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

N'am mai răspuns și cu aceasta a luat sfârșit stabele legături dintre noi.

Imprejurările politice din ultimul an au precipitat însă o mulțime de lucruri. În primul rând, ca cerea mai puțin important, ele n'au decis și pe mine să ies din sfera manifestărilor strict dascălești și să prepar pentru public revista de față. Aceleași împrejurări apoi au adus și o intensificare a atacurilor la adresa lui Vintilă Brătianu, atacuri care însă nu se îndreptau împotriva practicelor cu adevărat vulnerabile din politica partidului liberal, iar aceasta poate din cauză că toate partidele dela noi nu doreau decât să poată și ele beneficia de pe urma unor astfel de păcate, de care de altfel, n'am să mă ocup acum. Atacurile se îndreptau împotriva a două sau trei atitudini principiale din viața politică a lui Vintilă Brătianu, atitudini care conțineau însă tocmai ceiace era de o valoare deosebită în aportul adus de cel dispărut la munca noastră de consolidare cu națiune și cu moderni. Poporul a simțit, de altfel, ceiace ascundeau atacurile gazetelor: Vintilă Brătianu, în singurătatea voită în care se retrăsese acum, avea mai mult ca oricând, adunaie sufletele mândre și libere ale țării în jurul său. Fără ca lucru să fie exprimat, Vintilă Brătianu era considerat acum, de o mare parte chiar a poporului românesc, drept simbolul duratei acestui neam pe deasupra tuturor vitregiilor, Ceașul lui, ca și al neamului nostru, după crize lungi poate, avea să vină, întocmai cum venise

al românismului. Gândul că acolo, undeva, departe, la țară, este un om care și-a luat pe umeri, cu orice sacrificii, sarcina de a reprezenta acest spirit, constituia o mângâiere pentru toți aceia care prețuiesc mai mult decât orice, demnitatea și viitorul neamului acesta, al nostru.

Când am hotărât să scot revista de față, m-am gândit dela început, fără a spune cuiva, să închin primul număr lui Vintilă Brătianu, gândurilor și faptelor lui, desprinse de orice legătură cu ideea de partid. Era un fel modest de a mă plăti de datoria mea, de recunoștința față de omul care, deși ministru în țara românească, găsisese timpul necesar să scrie o recenzie pentru cartea unui compatriot necunoscut, iar aceasta numai din cauză că o găsea dreptă. Speram apoi, că, în împrejurările știute, apărarea ideilor sale, va fi un gest de recunoștință care-i va face o deosebită plăcere, iar eu tocmai mulțămirea aceasta voiam să i-o procur. Mai era ceva în fine: date fiind iarăș împrejurările știute, eu puteam fi bănuit mai puțin ca altă dată, făcând gestul pomenit, că urmăresc un câștig: proscrișii nu pot da recompense!

Dar Vintilă Brătianu a murit! Lui nu-i mai pot face vre-o plăcere! În schimb însă, situația mea este mai ușoară: morții pot recompensa și mai puțin decât proscrișii, pe prietenii lor!

Inchin deci, cu sufletul ușurat de orice bănueli, acest număr din revistă memoriei aceluia care, printre noi toți, a avut poate patriotismul cel mai înrădăcinat în realitățile vieții noastre, dar și cel mai hrănit de viziunea timpurilor în care trăim.

Democrația modernă și criza actuală a civilizației.¹⁾

Criza civilizației de azi și tineretul. A greșit democrația? Greutățile economice. Alt echilibru.

„Je suis soldat de la démocratie“
G. Clemenceau.

Criza civilizației de azi și tineretul.

Civilizația de azi ar suferi, după unii critici ai ei, de două rele mai mari: materialismul și anarhia. Oamenii de astăzi se gândesc prea mult la buna lor stare și ei au pierdut aproape cu totul simțul de respect față de elite, societatea noastră fiind o masă de calitate inferioară și informă, de broaște, cum ar zice Spengler.

¹⁾ Fragmente dintr-o conferință ținută în cadrul „Extensiunii Universitare“, la Cluj, în ziua de 21 Noembrie și apoi la Timișoara și la Caransebeș, în zilele de 30 Noembrie și 1 Decembrie.

Cauza acestor slăbiciuni s'ar găsi în cele două idei de bază ale civilizației moderne: știința și democrația. Cea dintâi a măcinat valorile supra-sensibile, iar cea de a doua pe cele sociale. De aici au decurs consecințele menționate mai sus: omenirea fiind contopită cu natura a devenit turmă și acum lucrează în consecință. Așa susțin, în orice caz, unii critici ai civilizației moderne!

Remediile propuse de aceștia se cunosc. Deși foarte variate în aparență, ele pot fi reduse la două, sau, după atitudinea lor, la unul: ceiace se ridicase trebuia înjosit! Știința și democrația trebuiau înjosite și în locul lor readuse misticismul și dictatura, adică principiile civilizației trecute. În paragraful acesta ne vom opri puțin la lupta împotriva științei și mai ales la acel element social care câștigă datorită acestei lupte, adică la tineret. Căci dacă lupta în chestiune ia forme diferite, după ramura de activitate la care ne oprim, pretutindeni ea are un substrat comun. Fie că este vorba de artă, unde această luptă se numește expresionism, demoniacism, etc., sau de politică unde se numește rasism, fascism, sau de altă manifestare culturală, ea are la bază credința în forțele instinctive, intuitive ale grupului și individului, iar ca atare pe planul întâi trece, ca pe vremea romantismului, elementul social în care aceste forțe sunt mai puțin vitiate de cunoștință, adică primitivul și tinărul. Da! A venit vremea tinerilor! Acesta pare cuvântul de ordine, în domeniul social și politic, al adversarilor conducerii prin știință, adică prin bătrânii care sunt presupuși ei depozitari. Așa vorbește chiar unii din bătrânii, care vor să pară că merg cu timpul!

E drept că după războiu, datorită spărturilor provocate în armatura socială de sguduirea prin care a trecut întreaga lume timp de patru ani, elementele tinere au străbătut mai ușor în rândurile de comandă ale vieții. Este iarăș drept că premenirea acestor locuri de comandă cu elemente luate și din rândurile celor tineri este un fenomen fericit, căci el aduce cu sine o mărire a dinamismului vieții. Elementele tinere reprezintă partea mai maleabilă a societății și prezența lor în rândurile de comandă însemnează o intensificare a adaptabilității societății.

Dar faptul acesta trebuie complectat prin altul: epocile dinamice, mai întâi, își adună elementele de valoare din toate straturile sociale, ceiace lărgeste viziunea pe care trebuie să o avem despre asemenea timpuri. Epocile dinamice apoi, în alegerea elementelor de care au nevoie, țin seamă numai de valoarea lor, neexcluzând nici tinerii, ca societățile adormite, nici pe tinerii săraci, ca societățile aristocratice, dar nici cu-minenția și experiența bătrânilor, ca societățile neorganizate, ale sălbaticilor care-și mănâncă bătrânii, ori ca societățile anarhizate. Ce însemnează toate acestea însă, decât faptul că societățile progresiste sunt societăți democratice! A sublinia

scrie
sunt
capitulum
al mit

unul numai din elementele de mai sus, însemnează a trunchia realitatea.

Dar teoreticienii de care ne ocupăm văd altfel lucrurile. Ei vor o răsturnare complectă a cadrelor sociale, ca și cum tinerețea ca atare ar conține toți factorii de care are nevoie cultura. Este însă această vedere în acord cu realitatea?¹⁾

„In timpul din urmă, zice Wells²⁾, a fost la modă tendința de a măguli pe cei tineri. S'a spus că aceștia sunt speranța pământului și că instinctele lor sunt mai bune decât toată înțelepciunea adunată cu trudă de omenire. Dar, urmează Wells, care numai de reactionism nu poate fi bănuit, a fi tină nu însemnează în mod necesar a fi nou. Tinerețea, prin chiar natura ei, este o dare înapoi... Tânărul adolescent, bărbat sau femeie, este un barbar, prin firea lucrurilor, gata să retrăiască, doritor chiar de a retrăi tot romantismul de bălcu, de care noi, adulții, am reușit să ne liberăm“...

Uitați-vă, de altfel, la ceiace s'a întâmplat, mai spune Wells: „Mentalitatea adolescenților a avut posibilitatea, dela războiul încoace, să se manifesteze într-o măsură necunoscută în toată perioada istorică a omenirii și pretutindeni ea a arătat că este la fel, adică violentă, netolerantă, emotivă, dramatică, stupidă și oarbă față de toate prevestirile catastrofelor. Pretutindeni, ea a dat năvală să urmeze șefi extremiști și să-i urmeze cu un devotament sălbatic“...

Tinerimea aduce cu ea emotivitatea, iar nu lumina care să lumineze drumul. De aceea ea este gata să urmeze pe acela care-i va alimenta această emotivitate primitivă, puțin ordonată de idei, indiferent că într'un loc ea se pleacă comunistului Lenin, iar aiurea reacțiunii unui Mussolini. Ea nu alege, în generalitatea ei; ea urmează. Omul a devenit însă „om“ mai ales prin dezvoltarea acestei facultăți, care se chiamă putere de a judeca și de a alege, adică a științei. Tineretul este neprețuit, de sigur; el reprezintă maximul de expansivitate. Dar tineretul are nevoie de cuminenția adunată de lume până la el, iar aceasta nu este niciodată atât de efectivă ca atunci când trece prin ființa vie a unui om, bătrân în cazul acesta.

A greșit democrația?

Dacă tinerii sunt aceia care trebuie să conducă, ei înțeleg totuș să o facă sub directiva unui șef, cam în felul cum asociațiile de bărbați tineri, din societățile primitive, se grupau în jurul unei căpetenii și porneau să prade, să cucerească un stat și eventual să-l stăpânească. In termenii de azi, căpetenia s'ar numi „dictator“, „personalitate“ și așa mai încolo. Ea nu

¹⁾ Vezi și mai departe, la „Note“: „Tineri și bătrâni“.

²⁾ H. G. Wells. The world of William Clissold, 3 vol., London, E Benn Ltd. 1926.

dă garanții; ea se mulțamește să reclame supunere. Intr'o formă sau în alta, aceasta a rămas esența oricărei guvernări absolute.

Între „șeful“ absolut însă și „fidelii“ săi, numele neavând importanță aici, s'au interpus cu timpul factori noi. Un astfel de factor a fost, în primul rând, complexitatea crescândă a vieții, care a impus conducătorilor cunoștințe mai multe și mai variate și o oarecare înlăturare a capriciului și bunului plac. Altfel, aceste societăți complexe n'ar fi putut dura. Cum șeful și fidelii nu erau înclinați totuș să-și treacă vremea învățînd mecanismul acesta tot mai complicat al comunității, au apărut legiști, administratori, oameni specialiști, care au luat pe umerii lor sarcina de a se iniția în știința trebuitoare conducerii statului și care apoi au luat în mîna lor treburile publice, șefii și fidelii păstrînd decorul.

În al doilea rînd, între „șeli“ și „fideli“ s'a interpus masa oamenilor care îndeplinea acum această muncă complexă, fără de care societatea, în faza ei de atunci, n'ar fi putut exista. Avînd tot mai mult conștiința rolului și puterii ei, masa aceasta, adică burghezia, a cerut înlăturarea unor abuzuri și apoi acordarea unor drepturi în conducerea statului. În mecanismul, mai mult intuitiv, al statului primitiv, au intervenit deci nevoia de a cunoaște în amănunt viața și munca unui stat și nevoia de a ține seamă de glasul celor mulți. Acesta este procesul prin care, în Franța d. ex. s'a trecut dela absolutismul secolului al XVII-a la democratismul actual.

Această transformare, explicabilă, a fost ea și un bine? Democrația și parlamentarismul au răspuns așteptărilor, sau au dat dovadă de slăbiciuni mai mari decît forma de organizație socială și politică pe care au înlocuit-o?

Adversarii regimului democratic și parlamentar sunt categorici în răspunsul lor: forma actuală de guvernămînt este inferioară celei dinainte! Ei nu pierd un prilej, când e vorba să sublinieze relele care însoțesc viața parlamentară și ei fac lucrul acesta cu atîta persistență încît au reușit, în parte, să sdruncine încrederea multora în regimul democratic.

Procesul dintre ceiace a fost altă dată și ceiace este astăzi a fost totuși judecat de istorie și chestiunea de fond hotărâtă: cauza a câștigat-o democrația! Mai pot fi discutate cel mult vîtile de formă! Iar aici va trebui să se țină seamă de lucruri care sunt trecute, de obicei, cu vederea. Așa, omeniirea de azi, pentru a fi dreaptă va trebui să țină seamă și va ține, nu numai de binele din trecut, dar și de răul de atunci, mare și el, foarte mare chiar, după cum va trebui să ia în considerație nu numai defectele parlamentarismului și democratismului modern, ci și laturile bune ale lor, foarte numeroase și ele. Ea va mai trebui să țină seamă dacă toate relele de care suferă societatea astăzi sunt produsul democrației, sau au o origină streină de aceasta.

Referitor la punctul din urmă Lane W. Lancaster publică în Revista Americană de Sociologie un articol intitulat: „Substratul sistemului pașalelor politice”¹⁾, articol care poate avea un interes deosebit pentru lămurirea problemei în discuție.

Lancaster studiază cazul statului Connecticut, din Uniunea americană. El se ocupă anume de J. Henry Rorbach, om de afaceri, care a domnit 16 ani în stat ca un adevărat suveran, în calitatea sa de șef al partidului republican. Iar prima chestiune la care se oprește Lancaster este aceea a împrejurărilor care fac posibil un astfel de fenomen.

Explicația o găsește autorul întâi în compoziția populației. Aceasta este formată din fermieri, grupați în jurul orașelor mici provinciale și din lucrători industriali. Fermierii reprezintă stocul vechiu, anglo-saxon, al populației, lucrătorii industriali sunt imigranții, de rase diferite și de dată mai recentă în America. Noii veniți sunt văzuți cu puțină simpatie de către populația veche rurală, care, politicește se grupează în jurul acelora, fie ei chiar industriași sau neguțători, care reprezintă tradiția locală anglo-saxonă, partidul republican în cazul nostru. Populația mai nouă se găsește mai mult în partidul democratic. Numericeste, primul grup nu ar fi îndreptățit să rămână în permanentă la putere; dacă, totuși s'a petrecut altfel, aceasta se datorește unei particularități a constituției statului Connecticut. Acesta este al doilea factor explicativ.

Constituțiile variază, în adevăr, cum se știe, în Uniunea nord-americană dela stat la stat. Cea din Connecticut d. ex. este astfel concepută încât prin felul cum împarte mandatele între diferitele orașe de acolo, asigură domnia stocului anglo-saxon. De faptul acesta au profitat șefii partidului republican, care, speculând sentimentele unei părți din populație, și-au asigurat continuitatea guvernării. Fenomenul acesta poate fi înțeles mai bine, dacă-l raportăm la ceva analog, dela noi și anume la graba cu care s'a monetizat sentimentele regionale pentru uzul vieții politice de partid!

Atitudinea aceasta a stocului primitiv al populației din Connecticut este sprijinită tot de unele particularități ale constituției respective. Aceasta permite, ca și la noi, organelor de conducere unele practici care le asigură credința nediscutată a partizanilor. Cu aceasta am ajuns la al treilea element explicativ al existenței paralelor politice.

Dacă în această privință există unele deosebiri între practica dela noi și cea din Connecticut, ele nu sunt principiale. Pe de o parte, gradul deosebit de civilizație explică măsura în care politicienii se folosesc într'un loc și în altul de părțile pe

¹⁾ Lane W. Lancaster : *The background of a state „boss“ system* în „The American Journal of Sociology”, Martie, 1930.

care legea le lasă abuzului. Dacă apoi, la noi aceste abuzuri sunt privilegiul puterii executive și în Connecticut ale celei legislative, faptul nu schimbă întru nimic caracterul general al fenomenelor în discuție. Ceiace trebuie reținut este că în Connecticut, întocmai ca și la noi, cei care dețin puterea politică au în mâna lor o mulțime de mijloace, prin care pot recompensa pe fideli și pedepsi pe recalitranti, asigurându-și astfel, cum am spus, adulara permanentă a partizanilor.

Semnalăm o singură categorie de fapte, spre a ilustra ceiace voim să spunem. În multe din statele Uniunii americane există așa zisul „sistem al meritului“, în virtutea căruia nici o slujbă aproape nu poate fi dată decât pe bază de concurs. În Connecticut nu se practică acest sistem, ci multe funcțiuni sunt lăsate la dispoziția puterii politice, care se folosește de împrejurarea aceasta pentru a-și răsplăti prietenii, mergând atât de departe încât ține în frâu cu această armă și pe opozanți, amenințându-i că vor lua slujbele rudelor lor, chiar dacă acestea fac parte din partidul dela conducere, dacă „nu se cumintese“. Cine nu știe miracolului pe care-l poate săvârși această practică, datorită căreia tineri, abia ieșiți din universitatea ajung cu lefuri de două și trei ori cât un profesor! „Fidelitatea“ devine nervul vieții politice, iar „ideea“, păcatul care nu poate fi iertat niciodată! Prin mijloacele materiale reprezentate de fondurile secrete și de funcțiuni, un șef politic din Connecticut, întocmai ca la noi, devine un adevărat satrap.

Aici nu ne oprim la chestiunea prea specială a tuturor mijloacelor întrebunțate de partidul republican din Connecticut, spre a stăpâni definitiv opinia publică. Mai relevăm numai un punct, important și pentru noi, din studiul lui Lancaster. La vorba de presă. Pașalâcul politic a înăbușit autonomia gândirii din ziarele statului Connecticut! Opinia publică fiind în funcție de sistemul descris mai sus, care însemnează încetarea autonomiei individuale, este natural ca ea să nu simtă nevoia unei prese independente, care să controleze actele guvernamentale. Chiar atunci când ea reacționează, lucrul acesta are loc prin prisma punctului de vedere prea strimt al atlui partid și al altui șef politic. „Ideia“ nu mai are ce căuta în presa, în care, de altfel, adevăratele caractere nici nu mai rămân. Faptul aceasta ușurează și mai mult domnia pașalelor politice.

În sânul partidelor existente în fine, cuvântul șefului nu poate fi discutat. Dacă în unele state din Uniune locurile de deputat, senator, locurile de conducere într'un cuvânt sunt desemnate întâi printr'un vot înăuntru organizației partidului respectiv și numai apoi, listele, astfel fixate, sunt supuse votului oficial propriu zis, în Connecticut, ca și la noi, demnitățile sunt fixate, înainte de alegeri, de către „centru“. Pentru a putea fi deputat, senator, etc. . . . trebuie să câștigi întâi favoarea celor mari, ceiace este echivalent cu renunțarea la inde-

pendența gândurilor tale. Un pașă politic, sau un comitet de oameni de natura lui, sunt stăpânii țării și ai reprezentanților ei. Revolta unuia din urmași însemnează sinuciderea lui politică, afară numai dacă nu vrea să încerce din nou aventura în pașalicul vecin!

Iată realitatea și iată împrejurările care fac posibilă existența pașalâcul politic din Connecticut! E vorba de un sistem de guvernământ defectuos, de sigur. El folosește totuși la o mulțime de partizani, el este susținut sincer de către o mare parte din cetățeni chiar, care găsesse în el apărătorul privilegiilor lor împotriva cererilor celorlalți cetățeni. El asigură apoi fiilor mai capabili ai acestei părți de cetățeni un fel de monopol al slujbelor și beneficiilor oferite de faptul de a fi de partea celor ce dețin tezaurul public.

Dar dacă defectele sistemului acesta sunt incontestabile, desvelirea cauzelor lor ne arată că ele nu sunt produsul democrației, deși le găsim într'un stat cu regim parlamentar! Aceste defecte sunt legate, din contra, de trecut, de forma de guvernământ dinaintea apariției democrației. Pe vremea regalității absolute, a dictatorilor, etc. nervul susținător al guvernării era tocmai acest principiu al fidelității față de șef, care, întocmai ca și azi în Connecticut, răsplătea cu bunuri publice pe cei ce erau credincioși lui, sau lua aceste bunuri celor infideli. Relele despre care vorbește Lancaster nu sunt deci produsul principiului cel nou de guvernământ, produsul democrației. Ele sunt resturi ale trecutului. Principiul guvernării prin cei mai capabili din tot poporul și acela al apărării drepturilor tuturor membrilor comunității, nu funcționează încă complet în Connecticut! Acolo, ca și la noi, interesele speciale ale unui grup de cetățeni domină statul și de aceea principiul vechi al fidelității nediscutate față de șef funcționează mai departe, cu tot convoiul de abuzuri atât de cunoscute de vechiul regim.

E drept că, cu toată forma defectuoasă în care funcționează parlamentarismul în Connecticut și aiurea, aici se are în vedere interesele mai multor înși decât era cazul pe vremea monarhiei absolute și că prin urmare avem și abuzuri mai puține și un loc mai mare acordat priceperii în conducerea treburilor publice, așa încât putem, pe drept, vorbi de un progres. Dar ceiace nu trebuie să uităm, în aceste momente de critică vehementă a democrației parlamentare, este că relele ei nu decurg din defectuoșitatea principiului cel nou de guvernământ, ci din perzistența unor practice, care aparțin sistemului înmormântat de către Marea Revoluție Franceză. Relele decurg nu din prea multa, ci din prea puțină democrație a vremurilor noastre!

Greutățile economice.

Criza economică actuală nu poate fi înțeleasă nici ea și deci

nici rezolvată, fără a o încadra în procesul cel mare de democratizare a lumii, proces întărit de războiul mondial.

În afară de „curba sacrificiului“, care sacrifică mai puțin pe cei mari și de loc pe cei mici și „proști dar mulți“; în afară apoi de actul de căsăpie săvârșit la bugetul învățămîntului, adică după o serie de măsuri negative, guvernul și clasele noastre conducătoare au mai vînturat două idei, vechi de altfel, care constituie partea pozitivă a programului economic. O primă idee este aceea a aducerii capitalului strein, prin concesionarea unor monopoluri, sau bunuri dela noi; iar a doua idee este aceea a recăstigării piețelor europene, pentru agricultura noastră, cu ajutorul unui regim vamal preferențial. Nici una din aceste idei însă nu pot fi efective, din cauză că în viața economică a statelor a trecut pe planul întâi masele muncitorești, a căror soartă și prin a lor a țărilor respective, nu este în armonie cu astfel de proiecte. Acestea n'au și nu pot avea astăzi suportul moral al muncitorimii, al majorității electorale deci din țările apusene.

Să luăm întâia idea aducerii capitalurilor streine cu ajutorul concesionării bunurilor publice și a industriilor noastre. Lăsăm la o parte relele imediate și chiar și pe cele mai depărtate, care decurg pentru noi, întocmai ca și pentru toate țările puse în situații analoage, dintr'un astfel de aranjament. Să admitem că nevoia fiind foarte mare, suntem constrânși să primim situația aceea oneroasă prin care conducerea muncii noastre trece în mâini streine și ne anemiează astfel școlile și inteligența noastră. Cele petrecute în regiile autonome C. F. R. și P. T. T., pot servi ca o ilustrare palidă a ceea ce s'ar petrece când viața noastră economică ar fi trecută, în parte, unor consorțieri streine. Să admitem apoi că nevoia fiind foarte mare, suntem siliți, spre a face față cheltuelilor curente, să primim situația prin care o mare parte din veniturile exploatărilor românești iese afară din țară și îmbogățește viața altora.

Ce au de zis însă masele populare ale țărilor streine respective, în această chestiune? Privilegiile economice acordate de un stat ca al nostru unor industriași streini puteau fi acceptate de ele înaintea vremii cu indiferență aproape, sau chiar cu oarecare simpatie, în măsura în care banii dela noi intrați în țările streine măreau luxul claselor de sus și deci posibilitățile de câștig pentru cei săraci. Situația este astăzi așa însă, încât muncitorii apuseni pot privi chiar cu ochi răi concesionii ca cele de mai sus. Înainte de războiu, piețele de desfacere ale mărfurilor erau multiple și presărate în toată lumea. O fabrică înființată atunci de un consorțiu englez în România atingea, prea puțin industria respectivă din Anglia! Astăzi însă, în politica economică internațională primează chestiunea muncii celor mulți. Prin întinderea lipsei de lucru, sunt amenințate bazele chiar ale unora din statele apusului. Orice fabrică deci înfiin-

țată de capitalismul englez, să zicem, în România sau aiurea, în țări cu muncitori mai ieftini, înseamnă alte câteva sute de oameni fără lucru în Anglia, iar aceasta mai mult spre folosul unei minorități capitaliste, de acolo. Muncitorii unei țări ca Anglia nu mai au nici un interes imediat în întreprinderile de departe ale industriașilor lor; dar ei au un interes foarte mare ca muncitorii unei țări ca România să fie înstăriți și cu un nivel de viață egal cu al lor! Dar la lucrul acesta vom reveni, mai departe. Pentru moment reținem faptul că nici interesul nostru și nici acela al populației muncitorești din țările apusene nu sunt apărate efectiv prin principiul concesiunii bunurilor noastre. De aceea această idee este slab apărată în ambele tabere și nu are decât succese, care seamănă mai mult a peticiri decât a o refacere a vieții noastre.

Lucrurile nu stau mai bine cu ideea tarifului preferențial pentru produsele noastre agricole. Căci să nu uităm că dacă țara noastră nu are cui vinde produsele sale agricole, apusul se prăbușește și el sub povara produselor sale industriale, pe care nu are unde le plasa, iar lucrul acesta atrage după el două consecințe. Pe de o parte, lipsa de piețe de desfacere atrage după sine închiderea fabricilor și deci lipsa tot mai mare de lucru printre muncitori. Pe de altă parte, pentru a micșora întrucâtva efectele uriașe ale acestui rău, statele apusului caută să îndrepte o parte din milioanele lor de șomeri spre agricultura părăsită în epoca de glorie a industriei.

De aici urmează însă că dacă tratatul din Adrianopole, de acum 100 ani, care deschisese porțile Bosforului produselor noastre agricole, ne apropia de niște țări care, prin specializarea lor industrială, aveau nevoie de recoltele noastre, astăzi drumurile deschise atunci încep să se închidă la capetele lor din apus. Acesta începe să devină și el agricultor! Războiul, naționalismul Asiaticilor, concurența mașinismului mai perfecționat al Americii au stricat echilibrul producției apusene, iar importul cerealelor noastre nu-i poate folosi cu nimic. Ea n'are nici un interes, în orice caz, să ne acordă o primă, care pentru ea n'ar însemna decât o pierdere. Acest tarif preferențial ar putea fi acordat de unele țări din apus și anume de acelea fără interese coloniale de ex., într'un singur caz: dacă le-am putea garanta strecurarea unei cantități egală în valoare din produsele lor industriale! Acesta este, de altfel, proiectul german, despre care presa noastră s'a mulțămît să spună numai că acordă României tariful de favoare reclamat de ea pentru produsul ei agricole! Dar trecem peste această omisiune, pe care n'am găsit-o în presa austriacă și germană! Există un om de stat român însă, demn de titlul acesta, gata să-și asume răspunderea unui schimb care să însemneze paralizarea vieții noastre industriale? Căci să nu ne facem iluzie: rezultatul acesta ar fi! Menținerea noastră în faza de țară agricolă

ar însemna însă, mai departe, perspectiva unei demi-mizerii prelungită la nesfârșit! O țară agricolă, adică o țară în care se muncește numai șese luni pe an, nu poate fi decât o țară de jumătăți de situații. Această în cazul cel mai bun!

Un nou echilibru.

Franța poate servi cu exemplu astăzi în ceiace privește soluția problemei. Ea este aproape singura țară mare despre care se mai spune că n'are muncitori fără de lucru decât într'o proporție neînsemnată. Ea este însă și țara cea mai echilibrată economiceste, având o proporție cam de 50 față de 50 între agricultură și industrie. În vreme ce o țară ca a noastră trăia în cea mai mare parte din exportul agricol, iar una ca Anglia din al industriei, suferind amândouă acum consecințele pe care le știm, în Franța populația este împărțită în două jumătăți, fiecare împlinind rolul de compliment a celeilalte. Un ministru francez a spus, în privința aceasta, că țara sa este singura poate a cărei prosperitate nu atârnă prea mult de export.

Celelalte țări din apus caută acum să se apropie și ele de acest echilibru, fiecare în condițiile speciale în care se găsește. Anglia de ex., printr'unul din marile ei partide politice, caută o ieșire din criza prin care trece în ideea unei uniuni vamale a întregului imperiu, idee împărtășită intrucâtva și de colonii, care și-ar asigura în felul acesta vânzarea produselor lor agricole. Un Canadian, ocupându-se de această problemă și aprobând ideea uniunii vamale imperiale, accentua însă nevoia instalării fabricelor engleze și în țara sa, lucru care ar face totuși iluzorii beneficiul asociației pentru patria-mamă, care urmărește tocmai puțința de funcționare a fabricelor de acasă! Fără înființarea de fabrici în colonii, pe de altă parte, acestea ar fi condamnate la perpetuarea fazei agricole a vieții lor, adică la o oarecare bunăstare, dar excluse dela bogăția intensă care creiază astăzi cultura!

Greutăți analoge se ivesc și în fața planului unei uniuni vamale a Europei. Unele țări industriale ar fi dispuse în parte cel puțin, să acorde tarife preferențiale țărilor agricole, cu condiția însă, cum am văzut, ca acestea să rămână agricole, adică mai sărace și să-și procure produsele industriale dela cele dintâi. Fără acest lucru, de ce ar acorda tariful cerut de țările agricole?! O uniune vamală europeană chiar ar putea fi egal de folositoare tuturor țărilor numai în cazul că bugetul cheluelilor ar fi comun, foloasele culturii fiind egal răspândite tuturor țărilor!¹⁾ Dar despre acestea nici nu se pomeneste

¹⁾ Germania, țara care s'a oferit să susțină ideea tarifului preferențial, alături de noi, este ascuzată că, prin acordul ce-l urmărește cu sud-estul Europei, n'ar face decât să realizeze visul ei dinainte de războiu al unui imperiu economic al Europei centrale. În oferta germană nu este nimic care să ne dea dreptul să vedem că intențiile ei sunt altele!

și pe drept poate, căci țările industriale furnizează mai multă muncă decât cele agricole.

Nu este altă ieșire deci, pentru o țară ca a noastră, decât industrializarea! Aceasta este singura ieșire reală și sigură, acea ieșire anume care ar procura înăuntrul țării piețele de desfacere, pe care tratatul din 1829 le deschisese agriculturii noastre în afară.

Secolul al XIX-a a mai cunoscut și el, de altfel, întoarceri de acestea ale curentelor economice. După liberalismul inaugurat de A. Smith în secolul al XVIII-a și care reprezenta ideea schimbului nelimitat al produselor, a urmat economia națională a lui List, care a corespuns unei faze importante a producției moderne. Noi trăim astăzi împrejurări înrudite, care impun din nou o accentuare a ideii naționale; dar deosebiri nu sunt nici ele mai puțin mari între ceiace a fost în prima jumătate a secolului XIX, pe vremea economistului german menționat și ceiace se petrece acum. Statul închis a lui List reprezenta o nevoie mai mult națională, în vreme ce acela al vremurilor noastre este tot așa de mult o trebuință internațională.

Căci dacă este adevărat, cum reiese din schița de mai sus, că încălcările economice ale unei țări în viața alteia, în forma lor de până acum, au rezultate desavantajoase acum, când pentru o națiune, când pentru alta și în cele din urmă folosesc mai mult numai unor clase sociale, nu este mai puțin adevărat că fiecare națiune simte astăzi, mai mult ca oricând, că buna ei stare este strâns legată de bogăția celorlalte națiuni. Țările cu cât sunt mai bogate cu atât mai mult nevoie și de bogăția altor țări, de bogăția tuturor cetățenilor țărilor străine. Îmbogățirea și ridicarea nivelului cultural al maselor din toate țările sunt singurele mijloace care să poată garanta bogăția și cultura poporului fiecărei țări, luată în parte. Numai aceste elemente vor înlătura concurența factice, produsă prin diferența de nivel cultural și numai ele vor asigura maximul de trebuințe pretutindeni și ca atare maximul de cerere de lucru. Masele producătoare din țările avansate sunt cele mai direct interesate la îmbogățirea maselor din țările mai înapoiate. Iar această îmbogățire nu poate veni de pe urma mijloacelor încercate de politica de azi: tarife preferențiale pentru agricultură, cedare de monopoluri, etc... Ea nu poate veni decât din înlesnirea financiară pe care va trebui să o facă națiunile mai bogate națiunilor mai înapoiate, pentru ca acestea să-și poată chivernisi și desvolta bogățiile și cultura lor. Aceasta este o necesitate pentru națiunile apusene tot atât

O astfel de situație însă ar însemna consacrarea a două nivele de viață al ei și al nostru, al țărilor industriale, mai bogate și al celor agricole, mai sărace, fiecare urmând să-și trăiască mai departe, una bogăția și alta semi-sărăcia ei.

- de mare ca și pentru noi. Lucrul trebuie spus și propagat. Aceste înlesniri, spre a fi efective, trebuiesc făcute însă sub forma cea mai neutră, sub forma de împrumut de bani, ca dela o bancă la un particular și în condițiuni cât mai puțin oneroase. Sistemul acesta de ajutor este acela care va fi mai de folos și țărilor care dau bani, țări care nu pot spera să aibă cilenți pentru produsele lor în țări sărace sau pe cale de a fi sfoarse de câteva consortiuri streine, în singurul lor folos. Banca Internațională, înființată nu de mult și împrumuturile prin Liga Națiunilor, sunt începuturi făcute în această direcție. Ele vor trebui intensificate și mărite în proporții continentale dacă este vorba ca Europa să ajungă să-și recapete un echilibru economic. Acest echilibru sau se va clădi pe bogăția tuturor națiunilor, sau nu va fi un echilibru și nu va aduce nimic bun.

Vremurile sunt nespuse de grele, de sigur; dar ele nu sunt fără speranță. Mijloacele de lecuire însă sunt mai radicale decât acelea pe care le pot concepe spiritele erescute în împrejurările comune de până mai ieri. Europ, care a trăit, în mare parte, din bogăția scoasă din alte continente, este pusă astăzi, prin revolța acelor continente, începând cu America și sfârșind cu Asia și Africa, în situația că trebuie să aleagă: să lăncezească, aplicând mai departe sistemul său în propriul ei cuprins, sau să înflorească printr'o strălucire fără exemplu și să conducă mai departe lumea, împrăștiind în tot cuprinsul ei mijloacele financiare de care dispune și dând naștere unei mase de consumatori, care prin numărul și calitatea lor, să poată da Apusului întrebuințarea tuturor forțelor de care dispune. În această privințe, un om ca Vintilă Brătianu, ținând piept finanței streine care voia să acapareze bunurile noastre, în loc să se mulțamească cu rolul ei de bancher, a fost mai mult decât un patriot: el a fost un vizionar dârz al vremurilor mai frumoase ce ar putea să vină mâine. Democrația apuseană îi va da dreptate, democrația reprezentantă a popoarelor de acolo care au interes să găsească în țările tinere consumatori mulți pentru produsele a milioane de producători, iar nu țări de stors în folosul a câtorva înși din mijlocul lor. Democrația europeană are tot interesul să ia ființa o instituție financiară internațională, care să ajute bănește țările mai sărace. Aceasta este o condiție de existență a Europei culturale chiar. Democratismul este și din punct de vedere economic, singura mântuire a civilizației de azi. Rolul unei instituții cu Liga Națiunilor poate fi imens; el nici n'a început încă! Capitalismul are acum prilejul, marele prilej de a arăta, prin intermediul acestei instituții internaționale, dacă este în stare să dea naștere unei societăți progresive și fericite, cu bază individualistă. El trebuie să încerce acum această operă mare, pe care să o poată opune încercării, uriașă și ea, pe care o fac

Rușii de a construi, în față capitalismului, o societate progresivă și fericită, fără stimulentele acțiunii individualiste. Capitalul trebuie să-și împlinească acum rolul de ferment al producției generale, sau va pieri!

Virgil I. Bărbat.

Mișcarea Tinerimii

Elevii liceului din Steglitz își afirmă independența.

Mișcarea se întinde și se transformă.

Caracterele naționale ale mișcării.

Elevii liceului din Steglitz își afirmă independența.

Nu e vorba de mișcarea tinerimii de după război, la noi sau aiurea, ci de o mișcare mai veche, cu răsunet mai adânc și cu o semnificație mai largă, de mișcarea tinerimii germane cunoscută sub numele de „Jugendbewegung“. E vorba de răsvrățirea cu urmări atât de bogate pentru viața publică germană, a școlărimii dintr'un mic orașel lângă Berlin, care a dus la o transformare profundă a educației și în mod indirect a vieții publice, cucerind în scurt timp simpatia intelectualilor și atenția cercurilor conducătoare, întinzându-se treptat asupra întregii țări, ramificându-se în sute de cercuri și asociații cu zeci de mii de membrii, mișcare puțin cunoscută la noi.

În anul 1897, elevii liceului din Steglitz, astăzi un cartier al Berlinului, din dorința de a fi cât mai intimi între ei, de a se cunoaște reciproc și mai ales din dorința de a hoinări împreună în împrejurimi sau în locuri depărtate, au constituit un cerc studentesc, căruia i-au găsit repede numele de „Wandervogel“. Au plecat la început pe o jumătate de zi sau o zi în apropiere, au început apoi să se gândească la drumuri mai lungi pe mai multe zile. Apropierea vacanței a deschis gânduri și mai îndrăznețe: excursii de săptămâni sau luni, departe de tot în Boemia sau în Tirol, în păduri sau în munți, acolo unde natura era mai sălbatică, dar și mai romantică. În fiecare Duminică dimineața, spre surprinderea pașnicilor cetățeni din Steglitz, se adunau pe peronul gării 10—15 până la 20 de băieți, uneori și mai mulți, împrejurul unuia mai mare dintre ei, așteptând cu nerăbdare trenul care să-i ducă departe, într'un crâng, pe marginea unei ape, în desișul pădurii sau pe câmpia nestărsită a Spreei, unde singuri, fără controlul părinților sau al dascălilor să-și petreacă fericiți ziua în libertate, vis și joc. Iar seara târziu, se strecurau pe întuneric spre casă, veseli, cântând și cu sufletul bogat de farmecul celor câtorva ceasuri trăite în cea mai frumoasă camaraderie.

Dar drumurile și mai ales drumurile lungi cer bani mulți. Și astfel au ajuns școlarii din Steglitz să descopere simplitatea,

să învețe să-și pregătească singuri cele necesare, renunțând ușor la confortul cu care erau obișnuiți acasă. Inoptau unde se nimerea, sub cerul liber, sau pe fân, în pod, în șură, sub brazi, strângându-se seara împrejurul focului și cântând de obicei cântece populare așa cum se cuvenea cadrului în care se găseau. Intre hoinari dispăruse orice diferență, erau toți frați, toți buni camarazi, nu mai era nici o deosebire de clasă (de studiu), de vârstă, situație socială. În „Wandervogel“ putea intra oricine, orice tânăr care se simțea atras de idealurile grupului. Însă toate aceste amănunte sunt numai elemente secundare ale mișcării. Jugendbewegung n'a însemnat în primul rând o reacțiune împotriva vieții de oraș, ea n'a ieșit din nevoia unui trai mai igienic. Nu, sensul ei e mai bogat. Jugendbewegung a fost o reacțiune împotriva vieții artificiale în care era presat sufletul tinerimii în familie și școală. Ea a pornit din rândurile școlărilor avuți, fiindcă acolo se simțea mai mult goliciunea și artificialitatea vieții și educației. Și rostul micului cerc pe care-l constituiseră era tocmai să dea posibilitate creșterii sufletului. Aici găseau ei valorile și năzuințele lor ocolite de școală și de familie: căldură, simpatie, camaraderie, libertate, sinceritate. Excursiile erau singurul prilej de a se libera de controlul înăbușitor al celor mai în vârstă, căci unde se puteau deschide mai ușor inimele ca la drum, acolo unde nici un ochiu, nici o privire străină nu-i stânjenia. Jugendbewegung a pornit din adâncea intuiție, că o continuare pe drumul urmat de părinți înseamnă moartea oricărui eroism și spiritualități. Numai o rupere totală, o secesiune de părinți putea să aducă o îndeplinire cât mai largă a zbuciumului și visurilor tinerimii. Pentru prima dată în istorie se realiza o rupere a generațiilor, o ieșire demonstrativă a copiilor împotriva părinților.

Mișcarea tinerimii germane în forma ei originară, ca „Wandervogel“, n'a urmărit nici un scop precis de ordin igienic sau estetic, ci era simpla expresie a unei vitalități și a unei fan-tezii sugrumate de vechile cadre și forme osificate, revoltându-se cu putere și spărgând zidurile și barierele împuse de o educație convențională. Telul școlărilor din Steglitz era tineretea ca atare, nu ca mijloc și ca scop, ca ultim ideal. Adolescența și tineretea trăite în nebunia și vraja lor, fără gândul de mâine, nu ca trepte pregătitoare pentru Familie, Armată sau Profesiune, ci ca epoci din viață cu rosturile și sensul lor, independente de celelalte. N'au lipsit, cum nu lipsese în nici o mișcare îndrăzneată, exagerări sau utopii. S'a visat mult în Jugendbewegung ceea ce e firesc, dar s'a crezut chiar într'o transformare fundamentală a vieții sociale, a stilului de viață de către cei tineri. S'a mers mai departe, s'a făcut din tinerete ca atare un ultim scop, din hoinăreală o meserie, iar în numele simplității s'a cerut o reîntoarcere la etopul popular. S'a avut adeseori în față idealul studenților hoinari din Ev. Mediu. Ală-

turi însă de aceste și alte mici himere ieșite din romantismul generos al vârstei, câte rezultate pozitive n'a adus mișcarea. Reînviea și cultivarea basmelor, cântecelor și jocurilor populare la începutul secolului nostru, în viața culturală germană i se datorește în cea mai mare parte numai ei. Dar rezultatele în educație?

Dacă Jugendbewegung a însemnat un protest împotriva generației adulte conducătoare, a mentalității ei, ea n'a fost o revoltă împotriva oricărei conduceri. Nu tendințe haotice sau anarhice au îndepărtat tinerețea de dascăli și părinții ei, ci tocmai dorința de a fi condusă, îndreptată, dar condusă conform aspirațiilor ei, a făcut-o să se separe de conducătorii ei firești, căutându-și alții în rândurile ei proprii. Mișcarea a luat naștere și s'a dezvoltat mulțumită unui student Karl Fischer. Tactul și iscusința organizatoare a acestuia a reușit să ocolească toate greutățile și mai ales toate prevederile strictă ale regulamentului școlar, în ce privește dreptul elevilor de a se asocia. Rolul adulților a rămas mare în decursul mișcării și ei au fost primiți totdeauna cu brațele deschise ca conducători, din moment ce formula tinerimii era și idealul lor. Vârsta ca atare n'avea nici o importanță, esențialul era atitudinea față de problemele ridicate de mișcare. Iar membrii mai vechi după ce făcuseră stagiul necesar în rândurile de jos treceau și ei în rândurile „Bachanților“ cum au fost numiți la început conducătorii. Spre deosebire de școală sau familie, raporturile între conducători și conduși n'aveau nimic din caracterul abstract și special, ci erau raportori de întinsă tovarășie și prietenie.

Mișcarea se întinde și se transformă.

Primii zece ani s'au scurs fără mult sgomot, deși succesele erau din an în an tot mai mari. Se desfac din vechiul „Wander-vogel“ și se constituiesc alături de el alte cercuri. Dela 1907 începe o epocă de revărsare, de creștere surprinzătoare; de pretutindeni răsar zeci de asociații, unde cu mii și chiar zeci de mii de membrii. De unde la început mișcarea se limita doar la Berlin și câteva orașele din împrejur, ea se răspândește acum în toate părțile Germaniei: în Nord, în Vest ca și în Sud. După multe împotriviri au fost admise și fetele, fie în cercurile băieților sau au alcătuit asociațiile lor proprii. Numărul mare al membrilor a impus nevoia unei organizări mai strânse, a unei ierarhii cu un comitet conducător, șefi de grupă și membrii. Au început să se publice reviste, asociațiile și-au organizat un club, adică o cameră, de multe ori o pivniță sau o magazie pe care membrii și-o împodobeau cu figuri din basme sau chipuri de cavaleri, unde se țineau sedințe și discuții lungi și unde se făureau planuri fantastice. Acum apar în unele cercuri gânduri de reformare a vieții obișnuite a tinerilor: se propune abținerea dela fumat și abținerea dela băuturi

alcoolice. Tot acum se declară ca oficial portul ieșit din necesitățile excursiei: pantaloni scurți și guler deschis (Schillerkragen). Succesul acesta răsunător nu putea lăsa indiferente cercurile oficiale ca școala, biserica, partidul. Școala a căutat să-și recâștige influența pierdută, introducând un număr cât mai mare de dascăli în comitetele de conducere. Confesiunile și partidele au căutat la rândul lor să-și organizeze o tinerime sub conducerea lor, spărgând frontul neutru de până acum. Astfel a apărut o mișcare a tinerimii catolice, una a tinerimii protestante, alta a tinerimii socialiste, fiecare din acestea desfășurându-se cu timpul în alte asociații mai mici. Intrunirea de pe Hohen Meissner lângă Cassel în 1913 înseamnă apogeul mișcării înainte de război. Acolo s'a realizat și o federalizare a celor mai însemnate curente și mișcări. Structura mișcării a rămas însă ca și înainte liberă, necentralizată; fiecare grupare și-a păstrat și își păstrează independența și rosturile ei. Cercul de activitate al unei asociații nu se limitează numai la un oraș sau regiune, ci membrii ei se recrutează din toată țara, din toată Germania.

Numărul și extinderea atât de mare au răpit mișcării ceva din vigoarea, îndrăzneala și originalitatea ei. Influențe streine, moderatoare, de multe ori contrare spiritului inițial din „Wandervogel“ și-au făcut apariția prin regulamente și comitete supărătoare. La rândul lui, spiritul din Jugendbewegung a pătruns acum repede în asociațiile de tineri conduse de adulți (Jugendpflege) cum e și cazul Cercetașilor, aducând o transformare profundă a spiritului și metodelor lor de educație.

A izbucnit războiul și cea mai mare parte dintre conducători au plecat pe front. Jugendbewegung a intrat într'o fază de amorteală. A urmat apoi (după 1919) iarăși o epocă de febră, de activitate nestăpănită și de planuri grandioase până în 1925. Prăbușirea monarhiei, sfărâmarea vechilor forme politice și sociale, haosul din primii ani de după război au alimentat în mod neînchipuit mișcarea. Au răsărit din nou zeci de organizații, de cercuri, s'au desfășurat iarăși planuri fabuloase în convorbiri și discuții nesfârșite. În acea epocă apocaliptică s'a văzut în tinerime purtătoarea unei lumi și vieți noi, s'a crezut într'un imperiu al tinerimii. După 1925 urmează o epocă de liniștire, o potolire a valurilor. Mișcarea ia un caracter mai lent, dar mai precis și mai stabil. Dispar o sumedenie de grupulețe, altele se unesc între ele, se desemnează acum curente importante. Se tinde la o strângere a rândurilor și la o depășire a anarhiei și a individualismului de după război. Elanul și vivacitatea sunt înlocuite printr'o activitate mai precisă în sânul bisericii, a partidelor sau a altor organizații sociale. Poate în forma ei tumultoasă dela început și de după război, Jugendbewegung și-a pierdut rostul. A transforma realitatea socială, a influența activ mersul lucrurilor înseamnă totdeauna a depăși faza de

simplă reacțiune vitală și a-și pune scopuri precise și țeluri de activitate, ceea ce aduce în mod fatal concesiile, concesiile trecutului.

Situația e încă neclară și nu s'a ajuns deocamdată la nici o soluție pozitivă. La un congres la care am luat parte și eu, în Februarie 1930 la Trensburg (Stegerland), s'a pus cu hotărâre problema rostului mișcării în viața de astăzi a Germaniei, arătându-se că nu există pentru mișcare decât două ieșiri: pasivitate, adică moarte, sau conlucrare activă cu lumea adulților, cu organizațiile și partidele lor, și eventual modificarea lor în sensul ideologiei ei. Epoca hoinăritului a trecut! Dau aici numele asociațiilor principale, cari există încă astăzi: neutre: 1) Deutsche Freischar, 2) Bund der Wandervögel und Krönacher; catolice: 1) Quickborn, 2) Jungborn, 3) Grossdeutsche Jugend, 4) Neudeutschland, 5) Kreuzfahrer; evanghelice: Bund Deutscher Jugendvereine; naționaliste: 1) Jungnationaler Bund, 2) Grossdeutscher Jugendbund; socialiste: Sozialistische Arbeiterjugend. (Fiecare asociație publică una sau mai multe reviste).

Caracterele naționale ale mișcării.

Jugendbewegung n'a fost o izbucnire elementară vitală, sau expresia ieftină a unei tinerimii romantice și nici o manifestare izolată, ci ea se încadrează într'o mișcare mai largă de reacțiune și critică socială și culturală la sfârșitul secolului 19 în Germania, a cărui luptător de frunte a fost Fr. Nietzsche. Și cu aceasta intrăm în problema cauzelor și rostului mișcării tinerimii germane. Victoriile, militare, succesele politice, avântul extraordinar al tehnicii și industriei germane creaseră la sfârșitul secolului trecut o atmosferă de entuziasm național, de încredere; dar ele aduseră și simptomele fatale oricărei epoci de îmbuibare: oficializare și schematizare a vieții publice. Interioritatea atât de caracteristică sufletului german și emotivitatea erau eliminate tot mai mult din viața socială, din familie, fiind înlocuite de răceala hotărârii și a datoriei. Aici își are origina înstrăinarea copiilor de părinți și libertatea mare de care se bucură tinerii în Germania, un lucru neobișnuit pentru un străin, împrejurare care a înlesnit foarte ușor desfacerea totală a tinerimii și izolarea ei față de părinți. Jugendbewegung reprezintă un protest și o replică clară în fața unei situații date. Negăsind în părinți și cu atât mai puțin în dascăli prietenii și sfătuitoarii înțelegători și binevoitori de care aveau nevoie, au luat singurul drum care le mai rămânea: apropierea tinerilor între ei. Și această reacțiune a luat forma și direcția pe care i-o impunau împrejurările și sufletul german. O comparație cu activitatea tinerilor în alte țări — și tinerimea s'a manifestat pretutindeni — ne va înlesni:

imediat înțelegerea situației. În Anglia și în America istoria și viața socială au luat alt curs și alte forme, continuitatea n'a fost întreruptă, conlucrarea între tineri și bătrâni nu numai că a fost posibilă dar ea a fost și necesară. Tinerilor le-a revenit rostul de a colabora activ la refacerea și îmbunătățirea vieții claselor de jos. Așa au apărut cluburile populare numite *Settlements*. Dacă aruncăm acum privirea ceva mai departe, în Răsărit, în Rusia găsim o situație cu totul diferită. Aici o colaborare între tineri și adulți, adică lumea și ideologia lor, statul, armata, țarismul într'un cuvânt, era exclusă. Revolta nu era a unei generații împotriva celeilalte, ci împotriva unei lumi, a unui fel de viață și a unui sistem, revoltă la care lua parte întreaga clasă luminată a intelectualilor ruși. Absolutismul și presiunea erau prea mari. Nu putea fi vorba de un compromis; de aceea tinerimea rusă umplea cadrele revoluționarilor și nihilistilor. În Germania avem o situație intermediară. Apăsarea și formalizarea n'au luat forme grave, exista cel mult un pericol al oficializării. Reacțiunea a luat fatal alt caracter, mai ușor, mai romantic, conform felului de a fi german. Tinerii din *Jugendbewegung* s'au retras între ei, nu pentru a pune la cale comploturi, ci pentru a visa și hoinări împreună. Dealtfel o atitudine în sensul formulei anglo-saxone, adică de colaborare activă în munca de asistență socială nu era posibilă în Germania și din alt motiv: statul luase asupra sa această operă, ajutând bunăstarea claselor de jos prin legile de asigurare socială.

A schița răsunetul pe care l-a avut *Jugendbewegung* în viața culturală germană e încă prea de vreme. Pe departe mișcarea continuă să trăiască și nu se poate prevedea când va sfârși și unde va sfârși. Opera ei nu e terminată. Pe de altă parte activitatea și ritmul ei sunt prea aproape de noi, lipsește distanța necesară pentru a putea distinge partea ce i se cuvine în formarea vieții germane contemporane. Influența mișcării tinerimii se simte însă la tot pasul, în primul rând în educație, apoi în artă și în viața socială. Coloniile sociale întemeiate după război în Germania, căminurile de excursioniști și alte mici organizații practice sunt rezultate directe ale ei. Pe deasupra tuturor, *Jugendbewegung* a creat un alt om, un alt tip de student. Alături de studentul german cu șapcă roșie sau verde și cu insignele corporației, așa cum l-a melodramatizat „Heidelbergul de altă dată“, a apărut un altul, mai puțin sgomotos, mai puțin vesel poate, dar mai visător și mai puțin oficial. Corporația lui rămâne mai departe lumea minunată a basmelor și jocurilor din *Jugendbewegung*. E prietenul cel mai sincer, cel mai deschis, tovarășul cel mai bun pentru un student strein în Germania.

George Em. Marica.

O formulă nouă de apostolat social

Conducătorii spirituali și situația lor materială. O Fundație nouă pentru prepararea și întreținerea șefilor morali ai omenirii. Mijloacele de lucru ale Fundației. Semne noi.

Conducătorii spirituali și situația lor materială.

Istoria ideilor morale în țările de civilizație mediteraneană — și trebuie să se înțeleagă prin aceasta nu numai națiunile de cultură latină și din Orientul apropiat, dar și tot Occidentul, totalitatea aceasta căreia i se potrivea numele generic de creștinătate — arată că inițiatorii nu s'au putut rezema la început decât pe proporțiile lor mijloace, pentru înfăptuirea visurilor mari de îmbunătățire ale vieții colective. Altfel zis, dacă moralistul, apostolul, șeful de cruciadă spirituală ar fi așteptat o răsplată materială din partea societății pentru serviciul adus de ei, lucrul ar fi surprins neplăcut.

Ne-am putea noi închipui pe un Ezechiel sau pe un Spinoza punând învățăturile lor în funcție de oarecare subvenții sau pensii regale? Ne-am putea noi închipui chiar și pe un Socrate, altfel decât în fața tribunalului ce-l judeca și unde el nu putea rezista plăcerii de a arunca o vorbă de spirit, preținzând cu tot dinadinsul un loc între spiritali? Nu, gânditorii, crainicii acțiunii, toți aceia pe care Julien Benda îi cuprinde în cuvântul „Cleres“, au ținut întotdeauna să poată dovedi că sunt independenți și să arate, ca apostolul Pavel bătrânilor din Efez, mâinile lor muncite prin care trăia ceiace era lumesc în ei.

Totdeauna! În această atitudine semnificativă, a cărei origină este hotărât palestiniană, regăsim tendința proprie religiilor Asiei mici de a înconjura sărăcia cu o aureolă de spiritualitate. Căci să nu uităm că protagoniștii acestor religii au fost totdeauna personaje de origină umilă, care înclinau ușor ca atare să accentueze valoarea elementului spiritual în dauna celui material. Lucrul acesta este atât de adevărat, încât în toate operele de apostolat, în care se urmărea perfecționarea morală, noțiunea de sărăcie, element de perfecțiune individuală, a avut întâietate asupra noțiunii de serviciu social, factor de perfecțiune colectivă. De aici a urmat o lipsă a interesului personal, lipsă care a mers uneori atât de departe încât a stricat chiar cauzei pentru care lupta personalitatea respectivă. A trebuit să vină progresul simțului social și al științelor sociale din secolul al XIX-a, pentru ca să se poată produce o schimbare în această privință și să vedem că în judecarea oamenilor mari nu se mai ține atât seamă de spiritul lor de abnegație cât de serviciile pe care ei le-au adus semenilor lor. Auguste Comte, fondatorul sociologiei, socotește

că nu este decât drept ca el să fie susținut în viață de intelectualii tuturor țărilor, în schimbul binefacerii pe care le-o făcuse dându-le filosofia lui cea nouă; el, om trufaș, dar nu interesat, reclamă totuș cu mândrie atunci când subvențiile la care el crede că are dreptul nu vin la timp.

Statele Unite ale Americii au avut privilegiul să realizeze o experiență morală nouă, care marchează o întorsătură în conștiința etică a omenirii. În țara aceasta bogată există o juxtapunere curioasă a simțului practic și a idealismului, iar ceiace este și mai curios este faptul că aceste tendințe se conciliază aici și intervin, una în domeniul celeilalte. Să nu credeți că e vorba de o simplă invenție, faptul că în America se voește să se dărâme cu lovituri de dolari barierele care stau în calea progresului științelor, al artelor și al moralității chiar; gândirea occidentală nu s'a deprins însă bine până acum cu această atitudine spirituală.

O fundație nouă pentru prepararea și întreținerea șefilor morali ai omenirii.

Iată deci că acolo, în America, se constituie o fundație, al cărui scop este să stabilească un acord între idealismul moral și gândirea științifică și să pună la punct o formulă morală, care să corespundă într'un chip mai eficace decât cele existente nevoilor vieții moderne.

Ea a luat naștere în statul New-York. În fruntea sa se află un comitet de direcție internațional, prezidat de ilustrul profesor John Dewey, dela universitatea din Columbia, care împreună cu William James au fost șefii pragmatismului. Membrii acestui comitet sunt gânditori celebri din toate țările mari. În ceiace privește Franța, nu vom fi surprinși să găsim, din partea ei, nume ca a lui Leon Brunschwig, ca a lui Charles Gide, ca a lui Pierre Janet, ca a lui Alfred Loisy, profesori dela Sorbonna și dela Collège de France.

Comitetul se compune, în felul acesta, în majoritatea lui, dar nu exclusiv, din profesori de filosofie și din profesori care predau științele umanistice în genere, în vre-o universitate oarecare. Aceia care predau materii ca cele de mai sus sunt forțați neîncetat să se ocupe cu problemele fundamentale ale vieții morale și să facă lucrul acesta conduși de un spirit obiectiv; ei sunt apoi neîncetat în contact cu generațiile succesive de tineri culti și dintre care unii se interesează în special de chestiunile religioase și morale. Ei sunt prin urmare desemnați dinainte și pot mai bine ca oricare altă categorie de oameni să descopere tinerii pe care-i caută noua fundație, spre a se ocupa de ei, tineri demni de acest interes. Căci aceasta este ideea centrală a acțiunii fundației despre care vorbim. Numele ei legal este „Fundație destinată să formeze șefi (*leaders*) pentru viața morală“. Ea-

și propune să recruteze bărbați și femei bine dotați intelectualicește și cu un caracter superior, tineri care doresc să se devoteze învățământului principiilor morale și progresului vieții bune. Dar ce este viața bună? Fără a exclude celelalte concepții filosofice și religioase, care nu sunt incompatibile cu ea, viața bună se judecă numai după urmările ei naturale.

Pentru funcțiunea aceasta, a cărei esență formează ideea de serviciu social, nu vor fi luate în considerație decât calitățile intelectuale ale candidatului, însușirile lui morale și în fine dorința sa serioasă de a contribui la progresul unei „vieți mai bune“. Printre calitățile candidatului trebuie să figureze și dorința sa desinteresată de a deveni o călăuză spirituală și un sfătuitor priceput în toate problemele mari ale vieții moderne.

Dar cum? O vocație de felul acesta poate ea să fie „fabricată“ așa? Nu; dar comitetul este convins că în morală, ca și în alte câmpuri de activitate, poți să descoperi talentul, poți să-l dezvolti și să-l pui în serviciul comunității, încredințându-i un loc de răspundere. Pentru a-i permite în fine să-și ia sborul cu toată siguranța, mai poți face un lucru util, luându-i de pe umeri grijele materiale.

Mijloacele de lucru ale Fundației.

Iată cum.

Fundația va oferi salarii persoanelor care vor fi dovedit putința lor de a deveni „*leaders*“, șefi. Ea dă și burse pentru studii persoanelor care sunt dotate, dar care mai au nevoie să urmeze cursuri de istorie, de economie politică, de religie comparată, de etică, de psihologie și de filosofie, sau au nevoie să se familiarizeze mai bine cu metodele științifice de cercetători imparțiali cu problemele internaționale, sau să studieze științele umanistice în genere. Oricare persoană, care primește o bursă, este sfătuită de Fundație ce cursuri să urmeze. Persoanele care sunt salariate de Fundație și care pot face o muncă oarecare, fixează, împreună cu comitetul natura câmpului lor de activitate.

Bursele de studii vor consta din cel puțin o mie de dolari pe an, durata lor va atârna de împrejurările speciale în care se găsește cel care beneficiază de acest avantaj. Acela care primește o astfel de bursă se angajează implicit să-și devoteze viața, scopurilor indicate mai sus. La rândul ei, Fundația își ia tot implicit angajamentul să-i asigure bursierului posibilitatea de a lucra, după terminarea studiilor și un salariu potrivit.

Salariul va corespunde aceluia pe care-l primește un profesor, de o valoare analoagă și va fi acordat în aceleași condiții ca și al profesorilor. Beneficiarul va fi eventual invitat să ocupe un loc, în cazul că acesta-i convine, în serviciul oricărei societăți, unde i s'ar putea da o însărcinare de acelaș fel. Sala-

riul va fi servit atâta vreme cât cel vizat va avea nevoie de ajutorul Fundației și va da o muncă saatisfăcătoare.

* * *

Cu ajutorul acestor mijloace, Fundația speră să fie în stare să ofere „leaders“ recrutați fără distincție de naționalitate, oameni cât se poate de capabili și de bine preparați, oricărei asociații, nouă sau veche, care vrea să învingă tirania tradițiilor și să ajungă să desprindă formula de viață care va corespunde mai bine stărei de azi a civilizației; precum și grupurilor care, fără a ieși din principiile moralei tradiționale, își propun să întreprindă o acțiune de interes general. Dar ea are preferința pentru tendințele progresiste. Ea vede, în adevăr, că lipsa tot mai mare de încredere față de tradiție este datorită faptului că spiritele cele mai alese și caracterele cele mai remarcabile ale timpului nostru sunt desgustate de sistemele intelectuale fixe și închise. Iar această trebuință de aer și de libertate este, după părerea Fundației, mare cât lumea: conflictul dintre morală osificată și nevoile reale ale omenirii este vizibil astăzi în toate civilizațiile înaintate. Scopul care trebuie deci urmărit este să restabilim, pentru fiecare popor, armonia dintre tradiții și conștiința sa cea nouă.

BCU Cluj / Centrul de Cercetări și Activități Bibliotecare Cluj

Oricum ar fi, experiența este interesantă. Să așteptăm roadele. Dar apariția acestui mecenat de un gen nou, cu candoarea și îndrăzneala precugetată, de care el a dat dovadă, este și ea un semn al timpului.

(trad. din fr. de C. B.)

Raoul Guyader

profesor la Școala de Inalte Studii
Sociale, din Paris.

Publicații și Cercetări

Drumurile și așezările omului primitiv

Vorbind de o carte apărută pe la sfârșitul anului 1929, Kenneth Richmond zice că fiecare profesor de istorie, dela liceu și eventual și dela universitate, ar trebui să capete un concediu de o lună, cu condiția să citească și să studieze această lucrare, spre a-și revizui și pune la o probă nouă ideile sale asupra trecutului îndepărtat al omului. Cartea în chestiune, scrisă în englezește, poartă titlul de mai sus — „*The travels*

and settlements of early man⁽¹⁾ — și este opera profesorului **T. S. Foster**, dela universitatea din Bristol.

Lucrarea profesorului Foster, cu tot formatul ei mare și cu toată că are vre-o 320 de pagini, poate fi cettită în două-trei zile. Este poate chiar recomandabil să fie cettită așa mai întâi și recitită apoi mai cu atențiune. În felul acesta se capătă o primă perspectivă, care imprimă dorința de a cunoaște și detaliul, greu de digerat fără interesul pe care-l deșteaptă perspectiva generală a cărții.

Bogația de amănunte este, în adevăr, imensă, iar spațiul și timpul îmbrățișate aici depășesc însutit și înmiit preocupările obișnuite ale istoricilor. E vorba, nici mai mult nici mai puțin, decât de procesul, lung cam de un milion de ani, depănându-se din continent în continent, cu opriri când într'un loc când în altul, dar cuprinzând pământul întreg și care avea să facă dintr'un simplu antropoid omul de astăzi. Acest fapt numai constituie un record al spiritului de sinteză. Urmărind acest sbor amețitor pe deasupra miilor și sutelor de mii de ani și dea curmezișul tuturor continentelor, prin nesfârșitul schimb de împrejurări, unele grozave, ca cele care însemnau, de câteva ori, dispariția populației unei părți din Europa în epocile glaciare, altele romantice, ca expediția tahitiană, care are să ducă la clădirea civilizației din Noua-Zelandă, ai chiar impresia că cercetările lui Foster ating fantasticul și atunci cauți un punct de sprijin, jos, în subsol; dar cartea n'are citate și n'are note! Se dă doar o bibliografie, pe capitole, la urmă.

Lipsa citatelor nu însemnează însă că ne găsim într-o lume de basme. Autorul utilizează tot materialul existent referitor la începuturile culturii umane; el înlătură însă aparatul științific obișnuit, care ar fi îngreuiat o carte destinată și nespecialiștilor.

Cartea lui Foster nu poate fi rezumată. Trebuie cettită și ar trebui cettită de câți mai mulți intelectuali din țara noastră chiar, unde, prea adesea, împotmolirea în vreun șanț oarecare al împrejurărilor vitrege de altă dată, trece drept afirmație culturală și în care lipsa de informație și deci unilateralitatea dau spiritului o aroganță, care n'are nimic de a face cu adevărata intransigentă intelectuală. În cartea lui Foster sunt deschise perspectivele culturale cele mai largi, dar totul este prezentat în așa fel, încât mărimea orizontului nu anihilează voința cettitorului de a năzui și mai departe încă; omul iese chiar întărit pentru munca culturală dintr'o astfel de lectură.

În cele nouă capitole care compun lucrarea lui Foster luăm parte la câteva din momentele hotărâtoare ale trecutului uman. În primul rând vezi desprinzându-se omul din animal. Acesta

¹ T. S. Foster, de la universitatea din Bristol. T. S. Foster = *The travels and settlements of early man*, E. N. Benn London 1921.

este un proces nespus de complicat, cu drumuri fără ieșire, ca acelea care duc la maimuțele cele mari de astăzi și cu altele, călceate de specii de antropoide mai vioaie și mai privilegiate de împrejurări, care duc la strămoșii noștri îndepărtați, la om.

Un alt moment este apoi acela al răspândirii omului și al formării raselor umane existente. Dacă, din acest punct de vedere, Asia este prezentată în genere drept leagănul omenirii, Foster dă Europei un loc special în dezvoltarea facultăților omenestii. Datorită legăturilor ei directe și multiple cu rezervoriul cel mare de oameni al Asiei, precum și variațiilor mari climaterice la care ea fost supusă în vreme ce alte continente ajunseseră la o oarecare stabilitate, Europa a fost sortită, după profesorul Forster, să împiedice stabilizarea tipului uman, făcând posibilă o serie lungă de începuturi culturale cu totul noi. Trecând de mai multe ori dela o climă tropicală la una de ghețuri, Europa a fost populată și golită de oameni în câteva rânduri, devenind liberă, în felul acesta, de tot atâtea ori pentru emigrările din Asia și în acelaș timp locul în care aveau să se ciocnească și ștealească forțele culturale preparate, dar nedesvoltate destul, acolo.

Al treilea moment îl formează penetrația pașnică a Anatolienilor în toate continentele. Cultura Asiei Mici și a Egiptului se întinde, în decurs de câteva mii de ani susținută de scopuri și de mijloace negustorești numai, pe la noi, prin România de azi, până în Anglia și prin mările din sudul Asiei, peste Oceania, până în America, formând spre sfârșit cel mai mare imperiu ce a existat vreodată, un imperiu al păcii și al cărui nerv îl formau munca și cultura.

Un ultim moment este acela al sfârșitului acestei minuni, care mai va avea un răsunset târziu în formația culturii din Noua-Zelandă, dar care, în generalitatea ei, se termină brusc, prin încetarea puterii Anatolienilor pașnici și prin trecerea pe planul întâi al scenii lumii a aventurierilor războinici porniți din centrele continentale rămase în afară de sfera de influență a marilor colonizatori dela începutul omenirii. În această eră nouă avea să joace un rol hotărâtor un neam de oameni, originari și ei din Asia, stabiliți de multă vreme prin câmpiile Ungariei și care aveau să dea naștere Greciei, Romei și lumii occidentale de azi, în genere: e vorba de neamul Arilor. Dar cu acest moment se deschide o poartă, dincolo de care nu mai trece Foster. El o luminează numai cu marile lecții de muncă ale trecutului cel lung și glorios al preistoriei, lăsând să străbată prin ea doar câteva raze menite să dea epocii care va urma un loc și poate o direcție chiar, în cadrul cel imens al formației și dezvoltării omenirii.

Cartea lui Foster poate avea părți contestate încă, cum este aceia privitoare la răspândirea culturii Anatolienilor; ea lasă

nedesvoltate în deajuns poate unele puncte, cum este acela al rolului jucat de pământurile mai libere din Europa în dezvoltarea ideii de individualitate. Ea rămâne totuși o încercare puțin comună de sinteză și un izvor neobișnuit de speranțe pentru omul de astăzi, abătut par'că din cauza neliniștii de suprafață a vremurilor noastre. Omenirea a trecut peste timpuri infinite mai grele ca cele de acum. Sfortările făcute de ea, în primele sute de mii de ani ale existenței ei, concentrate în perspectiva unei schițe ca aceea dată de Foster, au caracterul unor isbueniri și prefaceri grandioase din lumea naturii. Ele fascinează ca sublimul provocat de o frământare mare geologică și înaltă ca și el. Omul, în năzuința sa de a-și lua soarta în propriile lui mâini, ajunge la un moment din care, străbătând cu privirea ascensiunea lui înceată dar imensă, are conștiința nu numai a minunii înfăptuită de el, dar și fiorul mândriei pe care i-o dă puterea lui și avântul pe care i-l însuflă viziunea viitorului, privit dela o astfel de înălțime. Cartea lui T. S. Foster oferă omului de astăzi prilejul unui astfel de moment și ea vine când nu se putea mai bine.

V. I. B.

Științele sociale în țările balcanice și în Turcia

Fostul prim-ministru al Greciei și președintele primei conferințe balcanice, dl A. Papanastasiu, constata în numărul din Ianuarie 1931, al revistei **d'Esprit Internațional**, că țările balcanice cunosc adesea ori foarte bine cultura țărilor apusene, dar că învățatii și literații lor se cunosc foarte puțin, sau aproape de loc, unii pe alții, deși toate țările din colțul sud-estic al Europei au multe elemente culturale comune.

Spusele dlui Papanastasiu se potrivesc și cercetărilor sociale. Noi cunoaștem, în adevăr, relativ puțin din ceiace se face în această direcție la vecinii noștri din sud, și nici ei probabil nu știu mai mult despre noi. Profesorul **Robert Joseph Kerner** dela universitatea din California umple această lacună prin lucrarea sa: *Științele sociale în balcani și în Turcia*¹⁾, apărută în Aprilie, 1930.

Profesorul american a călătorit prin părțile acestea ale Europei și a cules datele cu ajutorul unor chestionare, la care au răspuns profesorii universitarii din țările respective. A fost și la Cluj.

În conversațiile pe care le-am avut cu dânsul, ca și în cartea sa, profesorul Kerner insistă asupra unor puncte, care trebuie îndeosebi subliniate.

Profesorul Kerner insistă întâi asupra importanței științe-

¹⁾ *Robert Joseph Kerner: Social Sciences in the Balkans and in Turkey*, University of California Press, Berkeley, California, 1930.

lor sociale în genere și a importanței lor pentru țările balcanice, în special. „Nici o națiune în Europa nu are atât de mult nevoie, zice dl Kerner, de ajutorul științelor sociale ca țările balcanice și estul apropiat. De fapt, existența lor chiar printre națiunile Europei va atârna de dezvoltarea pe care o vor lua științele acestea, de răspândirea lor în masele populare și de ajutorul pe care reprezentanții științelor sociale vor fi în stare să-l dea pentru rezolvarea problemelor cele grele în fața cărora sunt puse aceste națiuni balcanice“. La sfârșitul lucrării sale, după ce accentuează din nou importanța științelor sociale pentru țările tinere din răsăritul Europei, profesorul Kerner speră că reprezentanții de aici ai acestor științe vor găsi la confrății lor din țările mai fericite din apus sprijinul pe care-l merită ei și cauza națiunilor lor.

Un alt punct asupra căruia insistă colegul american este separatismul diferitelor științe, care după dânsul se grupează sub denumirea de științe sociale. Domnul Kerner așează în acest grup istoria, arheologia, etnografia, dreptul internațional, economia politică, psihologia, etc. și în fine sociologia și spune că toate aceste științe speciale, cu mijloace reduse de care dispun în țările din răsăritul Europei, ar putea da rezultate mai mari, dacă n'ar trăi atât de izolate unele de altele. În orice caz, zice el, strângând rândurile, ele ar putea mai ușor atrage privirile publicului și impune guvernelor țărilor lor sacrificiile ce trebuiesc făcute în favoarea lor.

În privința aceasta este regretabil, în adevăr, că științe care atârnă atât de mult una de alta, ca sociologia, economia politică și geografia, fac parte la universitatea din Cluj d. ex., din trei facultăți deosebite, un student dela drept neavând nici voie să se înscrie la altă facultate! Tot așa de regretabil apoi este faptul că în aceeași facultate, cea de litere și filosofie, dela Cluj, sociologia este ca neexistentă pentru secția istorică. Să mai amintim lipsa de solidaritate nu numai dintre diferitele specialități relevate de dl Kerner, dar și felul diferit în care sunt tratate catedrele aceleiași specialități, la cele patru universități ale noastre, ele bucurându-se într'un loc de favoruri necunoscute la altă universitate? Nu știm ce va fi constatat profesorul californian pe la noi, ca să ajungă, referitor la chestiunea de mai sus, la concluzia că: „individualismul profesorilor din fiecare domeniu, chiar împotriva colegilor din aceleiași specialități, este o barieră foarte puternică aici. Se pare că nu s'a înțeles că multe din problemele științelor sociale nu pot fi rezolvate de către un singur cercetător și că ele reclamă cooperare...“ Știința însă, încheie dl Kerner, poate să se înalțe numai prin stimularea și critica venite dela colegi și prin înfrângerea unor slăbiciuni personale ca cele de mai sus.

Profesorul Kerner releva și faptul că în cele mai multe țări

din Balcani și la fel în România, științele sociale, afară de istorie, nu sunt predate în liceu și tânărul student vine complet nepreparat în aceste materii, la universitate. Aici apoi, din lipsa de personal suficient, studenții din anul prim ascultă cursuri și trec imediat în seminarii, ceiace pare surprinzător colegului nostru de peste ocean. Profesorul Kerner crede că studentul nu se poate simți altfel decât ca pierdut prin trecerea această bruscă dela **nimicul** din liceu, la **lucrările de specialitate** din **seminarii** și că rezultatul, cu rari excepții, nu poate fi decât redus.

Profesorul Kerner ne dă informații foarte utile asupra învățământului științelor sociale în Jugoslavia, Bulgaria, Grecia, Turcia și România. Asupra țării noastre are informații mai puțin din Iași, universitatea de acolo netrimțând decât puține răspunsuri. În genere, dl Kerner crede că în România, din toate țările de care se ocupă în volumul său, se găsește cea mai mare dezvoltare a științelor sociale. El afirmă lucrul acesta în special cu privire la sociologie, dar constată cu mirare că această știință este însumată aici tot filosofiei, conform vechiului spirit.

Un punct la care se oprește mereu dl Kerner mai este acela al retribuiri profesorilor. În repetate rânduri el vorbește de salariile noastre de mizerie, care nu pot, după el, face cu putință unui universitar să dea ceiace ar trebui și ar putea să dea, pus în condiții economice mai demne. Vorbind de țara noastră, el zice că este explicabil că, cu astfel de salarii, profesorii intră în politică, sau caută ocupații laterale, care să completeze bugetul gospodăriei, dar care distrug omul de știință. Acestea erau scrise de dl Kerner înainte de curba de sacrificiu!

Colegul nostru american își termină lucrarea spunând că cele mai mari nevoi, în direcția științelor sociale, sunt următoarele, în țările de care s'a ocupat. Le dăm în ordinea din cartea dlui Kerner:

1. Salarii mai bune pentru profesori.
2. Posibilități suficiente de călătorii în streinătate, pentru ca profesorii să-și poată îmbogăți mintea și cunoștințele prin contactul direct cu oamenii și lucrurile de aiurea.
3. Apropierea profesorilor din toate specialitățile științelor sociale. S'ar putea începe cu înființarea unui consiliu național pentru cercetări sociale, zice dl Kerner, așa cum s'a făcut în Statele Unite. „Numai în chipul acesta va putea dispărea apatia generală care domnește astăzi, ne spune colegul nostru și va putea crește curajul de a porni pe drumurile care singure duc la progres“.

În genere, dl Kerner reușește să vadă just și, ceiace este mai greu, să judece cu simpatie stările dela noi, lucru pentru care e natural să-i mulțumim în special.

V. I. B.

Puterile europene și orientul apropiat

„*The European Powers and the Near East*“ — 1875—1908 de Dr. Mason Whiting Tyler, profesor asociat la Universitatea din Minnesota (Universitatea din Minnesota, Studii de Științe Sociale, No. 17). (Minneapolis, 1925, 2 dolari).

Această istorie a problemei orientului dela izbucnirea crizei din 1875—1878 este o lucrare postumă a strălucitului și tânărului cărturar american care a murit în 1923. Ultimele două capitole sunt, în parte cel puțin, opera altor persoane, a profesorilor Ford și Davis dela universitatea din Minnesota.

Puține subiecte sunt așa de dificile ca problema orientului, dacă o privim în legătură cu intențiile precise ale puterilor europene, intenții care au variat din an în an și se bazau pe diferite interese: economice, filantropice, pur politice, probleme complicate prin lupta unei puteri în declin, împotriva răzvrătirilor popoarelor balcanice rivale între ele. Numai un analist profund ar putea trata un asemenea subiect, un om cu mintea special pregătită în acest sens, cu o lectură vastă, cu totul liber de prejudicii, un om, care să nu aibă simpatie pentru o anumită „Mare putere“ și nici să nu aparțină vre-uneia din naționalitățile în discuție. Profesorul Tyler a fost un astfel de om. Se poate spune fără șovăire că în această carte neterminată avem cel mai bun studiu al acestei chestiuni.

După o schiță extrem de scurtă a fondului geografic, de rasă, politic și economic al Balcanilor, și un mic rezumat al intereselor în conflict ale puterilor europene din Orientul apropiat, profesorul Tyler intră în povestirea crizei din 1875. Urmează apoi un studiu amănunțit asupra negocierilor diplomatice ale puterilor (până la 1897), atitudinea lor față de fiecare fază nouă a nesfârșitei probleme centrale, care era: cum să stabilească o înțelegere în sud-estul Europei? Capitolele sunt îngrijite, bine scrise, poate cu o nuanță prea accentuată de precauțiune (precauția, afirmațiile măsurate erau caracteristica autorului) dar nici când părtinitoare, și dând dovadă de cunoașterea materialului disponibil în vremea când a fost scrisă cartea.

Natural că acum există material nou, al cărui studiu l-ar fi dus poate pe profesorul Tyler la concluzii întrucâtva deosebite în ceea ce privește multe puncte. Totuși considerațiile profesorului rămân de mare valoare.

Capitolul X, asupra drumului de fier Bagdad, și asupra diplomației germane, revăzut de profesorul Ford, este o expunere minunată. Volumul se încheie cu o privire asupra Macedoniei și a Bosniei în 1904—8 probabil retușată de profesorul Davis. Este anexată și o bibliografie utilă.

Nu putem decât să regretăm sincer că autorul acestei lucrări nu a putut trăi să-și continue studiile.

(trad. din engleză de E. P. Henry Robinson Shipman.

Substratul revoluției rusești

„The Background of the Russian Revolution“ — de Meyendorff, Alexander (Baron), (Conferențiar Colyer la Universitatea Brown), New-York (Holt) 1929.

Profesorul Meyendorff spune cu sinceritate (p. 157) că tendința sa este să așeze pe lanul întâi acele fapte care, de obicei, trec neobservate sau care fiind observate sunt considerate ca relativ neglijabile. Dânsul, în general, se oprește la caracteristicile „europene“ ale autoerației rusești și la modificările ei ulterioare, adică la guvernământul sovietic, și scoate în relief toleranța pe care „această autoerație o avea față de ceiace ea credea că constituie bazele populare ale națiunii“, cu alte cuvinte respectul față de sentimentul național, recunoașterea proprietății particulare și oarecare toleranță religioasă și politică. Dânsul insistă că regimul țarist a trecut prin faze asemănătoare celor prin care au trecut statele Europei apusene. Profesorul Meyendorff corectează idea, încă prea răspândită, că regimul bolșevic a urmat imediat guvernării țariste, și pune față în față vederile diferite susținute de cei rău informați asupra bolșevismului. Critică cu asprime atitudinea apusului față de autoerația rusă, de care se ocupa numai când aceasta amenința să înceapă vre-o acțiune peste hotarele rusești. Tendința ultra-naționalistă pe care se sprijinea autoerația rusă era rău văzută de liberalii din interiorul țării și privită cu dispreț de guvernele din afară.

Apoi autorul accentuează lipsa de importanță practică a Adunării Constituante și arată falsitatea teoriei după care revoluția ar fi fost o mișcare în vederea câștigării războiului. Țarismul a fost părăsit, în parte, tocmai pentru că însemna continuarea războiului. Elementele ne-rusești s'au grăbit să se pună la adăpost de revoluționari. Adunarea Constituantă nu putea aduce nici sfârșitul războiului, nici împărțirea pământului. În ceace privește ultimul punct, se făcuse un progres vădit chiar sub vechiul regim. Spiritul nivelator al tuturor grupurilor revoluționare era neînduplecat, neținând seama de considerații practice. Dar și autoerația protejaze ridicarea „oamenilor din popor“, a celor „de jos“, la locuri înalte, în societate și politică. Până atunci împărații ruși treceau în afacerile străine chiar, ca „buni europeni“ (p. 103). A treia conferință afirmă că „Revoluția Rusească nu înseamnă nimic mai mult decât nesuccesul Europei în Rusia“. Apoi atinge concepțiile greșite în ceace privește incapacitatea slavă, recomandă poporanismul (populismul) bine întemeiat al lui Pares, Harper, Williams și Baring, și dă informații asupra existenței unei „reprezentări profesionale“ în Rusia prer evoluționară, cu mult înaintea bolșevicilor. Nu e o carte ușoară de citit. Stilul e greoiu, cu aluzii ce trebuie înțelese, dacă e vorba ca totul să

apară clar. Fără să fie prea combativ, autorul recomandă totuși cu multă căldură alte puncte de vedere decât cele în care suntem obișnuiți, uneori cu mai multă, alteori cu mai puțină putere de convingere. D. Meyendorff este în special mai puțin fericit atunci când se abate din câmpul său și vorbește de reformele agrare din Europa centrală, de biserica romano-catolică, de dictaturile europene, etc. În note — care ocupă mai mult spațiu chiar decât textul — este, după cum spune autorul, „mult material“ indispensabil prin valoarea bibliografică și explicativă. Aici găsim comentarii, dări de seamă lapidare și tot aici dăm peste Stalin, Mavor, Redlich, Watsh, Molde, Coolidge, Hullinger, Heckers, Spinka, Korf, Witte, etc. Se observă câteva greșeli de tipar: ex. „Shringerev“ (p. 119), „Czeko-Slovakia“ (p. 60), „francise“ (p. 17).

(trad. din engleză de E. P.)

Arthur J. Andrews.

Românii din America

În *The American Journal of Sociology* găsim recenzată o carte: „Un studiu de asimilație printre Românii din Statele Unite“¹⁾, scrisă de Christine Avghi Galitzi și tipărită la New-York, Columbia, University Press. Recenzentul spune că lucrarea aceasta umple un gol, Americanii știind foarte puțin cu privire la Români, chiar asupra celor stabiliți în Statele Unite.

În lucrarea sa dr Galitzi nu se ocupă de Evreii din România, necunoscându-le în deajuns viața; studiul său îmbrățișează însă atât pe Români originari din regat și Transilvania, cât și pe cei din Macedonia. Autoarea se oprește în special la ciocnirea culturii țărănești, adusă de imigranții Români și cultura industrială a Statelor Unite.

Dr Galitzi stabilește trei stadii în asimilarea Românilor: un stadiu economic, unul de identificare culturală și în fine acela al amalgamării etnice și spune că e nevoie de trei generații pentru ca acest proces să ia sfârșit. În genere, Românii sunt de dată mai recentă în America și n-au ajuns decât în faza a doua a asimilării. Dr Galitzi mai constată că în contactul dintre cele două culturi avem mai puțin o contopire, de fapt, decât o înlocuire a unei culturi prin alta, ceiace ar fi explicabil, credem noi, prin lipsa intensă de legătură culturală a fraților noștri trecuți peste ocean, cu realitățile culturale de acasă.

În orice caz, constatarea din urmă a doamnei Galitzi nu însemnează pentru dânsa, că influența culturii românești este

¹⁾ Christine Avghi Galitzi = A study of assimilation among the Roumanian of the United states, 1929, 4 dolari.

nulă în America. Tăranii români sunt prezentați chiar atât de simpatice și cu substrat sufletesc atât de solid, încât recenzen-
tul se crede îndreptățit să spună că lucrarea în chestiune a
schimbat părerea greșită asupra așa zisului material uman
inferior din sud-estul Europei. Lucrarea ar trebui cunoscută
mai mult și în țară.

Babbitt

Babbitt este titlul și în acelaș timp eroul unui roman al
scriitorului american Sinclair Lewis. În urma succesului mare
pe care l-a avut în America, el a apărut și în traducere fran-
ceză (Librairie Stock, Paris, 1930).

Este un roman căruiua îi putem spune social. Deși foarte mare
(peste 450 pag.), el se poate rezuma în câteva cuvinte.

George F. Babbitt e un om de afaceri american, căruiua îi
merge foarte bine, atâta vreme cât rămâne în ritmul standar-
dizat al vieții americane. Fără să fie o personalitate puternică,
el simte totuși nevoia unei manifestări personale mai libere,
și încearcă să iasă din personajul standard pe care îl repre-
zintă. Incercările acestea însă îi cad în cap, eliminându-l din
mașina americană. În cele din urmă neavând ce face, redevine
un Babbitt-standard al vieții economice, sociale și sufletești
americane, și începe iar să-i meargă bine.

Romanul acesta pune în discuție marea problemă a perso-
nalității în complexul social, economic și sufletesc al civiliza-
ției noastre. Căci se pare că, urmând pe americani, spre stan-
dardizare mergem cu toții.

Personalitatea, în afară de partea ei necesară standardului,
începe să devină tot mai inutilă civilizației noastre. Chiar per-
sonalitățile conducătoare sunt tot mai încercuite de tot felul
de discipline, devenind astfel tot mai mult personalități repre-
zentative de executare. Devenim un stup, fără personalități
individuale, în care totul este voință colectivă. În Rusia sovie-
tică principiul nepersonalității a ajuns o dogmă, iar în Ame-
rica aproape o necesitate.

Sistemul acesta de standardizare a personalității, așa de
neprielnice pentru exemplarele omenesți superioare, este, deo-
camdată cel puțin, paradisul mediocrităților muncitoare, de-
corative, și uneori chiar numai cabotine. Este totuș caracteristic
faptul că atmosfera aceasta standardizată începe să devină
apăsătoare chiar pentru personajii destul de mediocri, în ge-
nul lui Babbitt.

Standardizarea aceasta a personalității anchilozează viața
socială, perfecționând sistemul, luându-i însă în acelaș timp
orice elasticitate. Iar lipsa de elasticitate duce la schimbări

brușce, catastrofale. Căci orice formă de civilizație, devine inexpugnabilă altfel decât în întregime.

Tot numai un echilibru nestabil, susținut mereu de cei ce văd clar pe deasupra orânduirii prezentului, poate da omenirii civilizația elastică, singura care poate dura. Dar aceasta nu se poate face standardizând personalitățile. Civilizația aceasta nu este civilizația lui Babbitt. Nici a Babbittului economic, nici a Babbittului moral, nici a celui politic, nici a unui fel de Babbitt.

O civilizație care are nevoie de Babbitt ca să dea maximul ei de randement, este o civilizație pe margine de prăpastie.

Aceasta au început să o vadă și americanii. Romanul lui Sinclair Lewis este și el, într'un fel, produsul acestei neliniști în fața pericolului către care merge America (și începem, cu ezitări, să mergem și noi europenii).

Babbitt este o inventariere, făcută de o mână sigură, a civilizației de standardizare asfixiantă a personalității.

O inventariere în vederea lichidării?

N. G. E.

Lucrări în domeniul sociologiei Universitățile americane.

„*The American Journal of Sociology*” din Iulie, 1930, publică lista lucrărilor de sociologie, întreprinse de studenții americani și în curs de execuție în anul școlar curent. Revista citată dă numele studenților, titlul lucrării și universitatea unde aceasta are loc. În totul sunt 235 teze de doctorat și 333 teze pentru obținerea titlului de „master”.

Ca titlu de orientare, dăm câteva titluri de lucrări: „Conceptul Eului în literatura psihologică și socială modernă”; „Munca copiilor în Statul New-York”; „Metode pentru a organiza forțele comunității spre a putea face față nevoilor sociale”; „Ce însemnează obiectivitatea în sociologie”; „Măsurarea nivelului de viață a familiei fermierilor, după felul cheltuelilor și după activitățile din timpul liber”; „Condițiile de trai ale profesorilor în instituțiile învățământului superior”; „Schimbarea și perzistența caracterelor culturale printre imigranții cehi”; „Măsurarea opiniei publice în alegerile senatoriale din Iova”; „Biblioteca și publicul”; „O analiză istorică și critică a organizației rurale din Mexic”; „Locul individului în Mahomedanism”; „Rolul portului în viața socială”; „Un studiu de interpretare a gândirii sociale a unor oameni de afaceri și a unor profesioniști”; „Structura comunității în statul Illinois așa cum reiese din circulația jurnalelor”; „Care sunt cauzele care produc un radical?” „Influența bolșevismului asupra familiei rusești”; „Jurnalul ca agent socializator în școli”;

„Relațiunea dintre manuale și formarea opiniei publice“, etc.

Printre studenții care-și prepară tezele de doctorat în sociologie în America am găsit și doi Români: dl Florea Galdau: „Țărânimia românească“ și Ion Costin: „Psihologia socială a atitudinilor spectatorului“.

Universitățile românești.

Seminarul de Sociologie din Cluj. Lucrări în curs de execuție, în anul școlar 1930—31. *Băgăianu Margareta*: Ideile politice ale lui Eminescu, comparate cu acelea ale șefilor săi politici. *Beniuc Mihail*: Problema idealului în opera lui B. Shaw: „Om și supra om“. *Blașiu Adrian*: Idealul de viață al eroilor din romanele românești de după războiu. *Bucur Tincu*: Individul și colectivitatea la G. Palante. *Bugnariu Tudor*: Invățământul sociologic în școlile americane. *Bunescu Veturia*: Viața ideilor unui sat dat, după jurnalele și revistele primite. *Buzdugan Cornelia*: America văzută de Duhamel. *Covrig Ioan*: Procesul individualizării în Egiptul vechiu, după Moret. *Dordea Maria*: Nivelul de viață al familiei țărănești dintr'un sat dat, judecat după cheltuelile făcute pentru lucruri altele decât cele de prima necesitate. *Gorun Ion*: Doctrina socială în Testamentul nou. *Massim Nicolae*: Ideea de „Eu“ în poezia și teoria estetică a grupului dela *Gândirea*, comparată cu ideea de „Eu“ social al teoreticienilor dela aceeaș revistă. *Moldovan Ion*: Rusia și Europa în concepția scriitorilor ruși din ultimul timp. *Petru Aurora*: Structura politică a statelor balcanice după N. Iorga. *Popa Grigore*: Măsurarea progresului civilizației, după Niefforo. *Pintiliescu Dorina*: Problema socială în literatura română de după războiu. *Pintiliescu Viorica*: Femeia română dela țară și viața noastră politică și culturală; studiul unui sat dat. *Podea Erie*: Idealul de viața al familiei Forsythe, după John Galsworthy. *Popescu Daniel*: O încercare de hartă sociologică: unde au apărut și unde au produs scriitorii noștri de seamă. *Rațiu Mihail*: Teoriile antidemocratice din presa noastră de după războiu. *Rusu Aurelia*: „Mediul“ în viața a cinci Români reprezentativi din secolul XIX-lea. *Sântimbrean Cornel*: Ce citește studenții din Cluj, în materie de cultură generală? *Todoran Isidor*: Doctrinile sociale în Testamentul vechiu.

Chestionar asupra copilăriei

Revista—Jurnal: „Les nouvelles littéraires“, a început să publice răspunsurile la un chestionar, pe care l-a adresat personalităților marcante din Franța, cu privire la copilărie. Dăm astăzi întrebările din chestionar:

„Ce gândiți Dvoastră despre educația pe care ați primit-o?

Care sunt amintirile cele mai semnificative cari v'au rămas din ea?"

„V'ați afirmat în viață în armonie cu ea sau reacționând împotriva ei?"

„Ce gândiți Dvoastră despre educație, în genere? În ce constă o astfel de educație după Dvoastră și credeți că este cumințe să stabilim sau să căutăm principiile ei?"

„Care este, după Dvoastră, atitudinea cea mai bună pe care să o aibă părinții față de copiii lor și profesorii față de elevi?"

„Credeți Dvoastră că influența educației este întotdeauna inevitabilă, în vre-un fel oarecare și că pretențiunea unora din educatori de a respecta sistematic tendințele copilului, așa ca nimic să nu vină să turbure dezvoltarea sa naturală, este altceva decât o iluzie și de fapt chiar sistemul de educație cel mai riguros?"

Cultura Mulțimii

Extensiunea Universitară din Cluj

Asociația „Extensiunea Universitară Cluj” a luat ființă în toamna anului 1924 din inițiativa câtorva profesori universitari clujeni. Un comitet de inițiativa a redactat anteproiectul de statut și un Memoriu către Ministerul Cultelor și Artelor, care s'a grăbit să făgăduiască tot sprijinul său¹⁾. În adunarea de constituire, la care au participat 30 de profesori ai Universității din Cluj s'a hotărât înființarea asociației „Extensiunea Universitară”, cu scopul de a răspândi și populariza cunoștințele științifice referitoare la problemele culturale, sociale și economice din timpul nostru, care sunt în strânsă legătură cu viața poporului român. Ca mijloace pentru realizarea acestui scop s'u fixat: conferințele publice și publicațiile de popularizare.

Inițiativa aceasta a întâmpinat în primul an greutăți considerabile. Dificultatea cea mai mare a fost organizarea ciclurilor de conferințe din diferitele orașe. Grație sprijinului acordat de asociațiile culturale locale, de directorii de școli secundare și revizorii școlari, aceste conferințe au putut avea loc în condiții satisfăcătoare. Așa s'a pus la dispoziția conferențiarilor, în mod gratuit, săli corespunzătoare și s'au alcătuit Comitete care să aibă grijă de organizarea conferințelor.

Activitatea desfășurată de această instituție a profesorilor

¹⁾ Ministrul de resort era pe vremea aceea dl profesor A. Lapedatu, Domnii V. Goldiș și A. Vlad, unul mai mult și altul mai puțin, au continuat în calitate de Miniștri ai Cultelor și Artelor să dea sprijinul lor Extensiunii Universitare din Cluj

clujeni, singura la noi în țară, în cei 6 ani de existență este unică în felul ei, chiar față de celelalte instituții similare din străinătate. De unde Extensiunile Universitare din țările apusene desfășoară o activitate culturală numai în Centrele universitare, la noi această activitate se extinde asupra tuturor orașelor. Și dacă ne gândim la profesorii conferențieri, membrii Extensiunii Universitare, care după munca unei săptămâni, în loc să se odihnească, în fiecare Sâmbătă se deplasează la depărtări până la 12 ore de drum cu trenul, pentru a duce lumina culturii în cele mai îndepărtate colțuri ale Țării, ne putem da seama de jertfa adusă de acești modești pioneri muncii culturale dela noi.

Această activitate desinteresată și-a adus roadele dorite. Din al doilea an de existență numărul orașelor, care au ținut conferințe, s'a ridicat dela 24, cât era în anul prim, la 34. Acest număr a crescut treptat așa că până la sfârșitul anului 1929—30 conferențierii Extensiunii Universitare au ținut conferințe în 52 orașe.

Dăm mai jos un tablou comparativ, pe ani, de conferințele ținute, și o hartă a Țării cu indicarea localităților și a numărului conferințelor ținute între anii 1924/25—1929/30. (Vezi harta alăturată).

În anul 1924—25	s'au ținut	152 conferințe	în	24 orașe.
" " 1925—26	" "	186	" "	34
" " 1926—27	" "	192	" "	35
" " 1927—28	" "	197	" "	42
" " 1928—29	" "	150	" "	25
" " 1929—30	" "	173	" "	33

Total 1050 conferințe în 52 orașe.

Extensiunea Universitară își continuă această activitate de propagandă culturală și în acest an. În prima serie a acestui an s'au ținut, în orașele mai jos notate, următoarele conferințe:

Alba-Iulia

O pagină din istoria contimporană Prof. S. Pușcariu
Anglia; Țara și oamenii „ P. Grimm

Arad

Solidaritatea națională „ V. Ghidionescu
Femeia în teatrul grec „ St. Bezdechi

Brașov

Opera culturală a Bisericii ortodoxe
în trecutul poporului român . . . „ I. Lupas
Solidaritatea „ V. Ghidionescu
Anglia; Țara și oamenii „ P. Grimm

- Mai putem avea vulcani activi în
Țara noastră „ V. Stanciu
- Câmpina*
- Neam. Popor. Națiune. „ F. Ștefănescu-Goangă
- Caransebeș*
- Democrația modernă și criza actua-
lă a civilizației „ V. Bărbat
Abdicarea lui Cuza Vodă „ A. Lapedatu
Din minunile cerului „ Gh. Bratu
- Cluj*
- Evoluția culturală anteardeleană a
Sașilor „ G. Kisch
Democrația modernă și criza actua-
lă a civilizației „ V. Bărbat
600 ani dela lupta lui Basarab cel
Mare și Carol Robert „ I. Lupaș
Dinicu Goleseu (100 ani dela moar-
tea lui) „ S. Pușcariu
O călătorie în Africa de Nord „ P. Sergescu
Vasile Alecsandri (50 de ani dela
moartea lui) U. Cluj / Central University Libr. Bogdan-Duică
- Deva*
- Feminismul în Antichitate „ St. Bezdechi
- Dumbrăveni*
- Locul femeilor în societate — ieri și
astăzi — „ V. Bărbat
Din domnia lui Cuză Vodă „ A. Lapedatu
- Lugoj*
- Timpurile moderne „ V. Bărbat
2 Mai 1864 „ A. Lapedatu
Din minunile cerului „ Gh. Bratu
- Medias*
- Dinicu Goleseu (100 de ani dela
moartea lui) „ S. Pușcariu
Desvoltarea școalei românești în
Ardeal dela 1495—1918 „ I. Lupaș
- Oradea*
- Neam. Popor. Națiune „ F. Ștefănescu-Goangă
Școală nouă; generație nouă „ L. Rusu

Târgu-Mureș

Timpr rile moderne	„	V. Bărbat
O călătorie în Franța centrală	„	P. Sergescu
Mai putem avea vulcani activi în Tara noastră	„	V. Stanciu

Timișoara

Democrația modernă și criza actua- lă a civilizației	„	V. Bărbat
Sociologia, o schiță istorică și o de- finiție	„	V. Bărbat
Cuza Vodă și Unirea	„	A. Lapedatu
2 Mai 1864	„	A. Lapedatu
Școală nouă; generație nouă	„	L. Rusu
O oră de astronomie	„	Gh. Bratu

Turda

Cultul muncii	„	L. Rusu
Idealurile culturale ale omenirii în decursul veacurilor	„	O. Ghibu

Turnu-Severin

2 Mai 1864	„	A. Lapedatu
----------------------	---	-------------

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Zalău

Principele G. Bethlen în oglinda poeziei germane contimporane	„	Gh. Kristof
--	---	-------------

Seria a doua a conferințelor anului în curs începe cu luna Ianuarie și durează până la sfârșitul anului școlar. Deși în situația actuală Extensiunea Universitară luptă cu mari greutăți materiale, activitatea ei nu se va reduce cu nimic față de aceea a anilor trecuți.

Dr. L. Bologa.

Un cuvânt introductiv¹⁾

În primul sfert al secolului al XIV-a murea un om care avu-
sesse o viață aventuroasă și o bătrânețe nedemnă de compa-
triotii săi.

E vorba de Marco Polo, care după călătoria sa minunată
din China, unde a stat 24 de ani și a deținut demnități mari, a
avut soarta atâtor deschizători de drumuri: a fost luat în răs!

¹⁾ Cuvânt introductiv, rostit la Cluj de profesorul V. I. Bărbat, cu
prilejul începerii celui de-al 7-a an de muncă al „Extensiunii Universitare“

Intors, în adevăr, după lunga lui absență, la Venetia, patria sa, a chemat la un ospăț rudele și le-a arătat bogățiile aduse cu el din Extremul Orient. Acestea s'au minunat tare de cele văzute. Dar când marele călător a început să povestească despre cele întâlnite de el în numai auzita lui aventură, comesenii, zice Gabriel Bonvalot, au căzut pe gânduri. Nu; era afară de îndoială că Marco Polo râdea numai! Așa credeau ei! Acesta le vorbea, mereu, de un oraș din răsărit, cu milioane de locuitori, cu 12.000 de poduri — Hang-Tciau — și așa mai încolo, atunci când patria lor, regina mărilor, Venetia, neîntrecuta, abia avea câteva zeci de mii de suflete și 700 de poduri! Marco Polo îi minția, de sigur! Nu mai încăpea nici o îndoială! De aceea, puțin în urmă, copiii îl și opriau pe Marco Polo pe străzile orașului, cu vorbele: „Domnule Milioni (pentru că vorbea în milioane), ia mai spune-ne o minciună“. Așa a și murit părintele descoperitorilor moderni, cu această înjosire în suflet. Până nu de mult, de altfel, școlarii din Venetia spuneau, se pare, unui coleg care, umfla puțin povestirile lui: „Ah! ce mai Marco Polo!“, cam cum am zice noi astăzi, într'o situație analogă: „Mai las-o Popescule!“

Dar concetățenii lui Marco Polo au revenit asupra primei lor judecăți mai curând decât copiii. După ce Columb descoperise America la finele secolului al XV-a și după ce alți călători, urmând seria marelor descoperiri vizitară China și confirmară, în spusele lor, vorbele marelui venetian, cetatea dogilor fu geloasă de falnica Genua, care dase pe Columb și amintindu-și de vechiul și hulitul ei fiu, începe să-l ridice pe acesta de asupra copilului orașului rival, deasupra lui Columb!

Astăzi, când deschid seria conferințelor anului al 7-a de acitivitate a Extensiunii Universitare din Cluj, mă gândesc cu oarecare melancolie la moartea bietului Marco Polo. Călători, ca el, suntem și noi, profesorii universitari, care vorbim, în cadrul Extensiunii din Cluj, despre călătoriile noastre în lumile necunoscute multora și descoperite de oamenii de știință de pretutindeni! An de an și săptămână după săptămână vorbim aici: la Cluj și în toate orașele Transilvaniei, despre minunile țărilor ce vizităm și când acum, în toamnă, venim iarăși înaintea dvoastră, pot eu începe mai bine decât cu rugămintea de a ne trata puțin și pe noi nu cu neîncrederea cu care au primit Venetienii vorbele nenorocosului lor concetățean, ci cu spiritul de bună voință cu care acesta o fost repus în drepturile lui, două sute de ani mai târziu. E nu numai interesul nostru, ci al tuturor ca adevărul să fie văzut cu un ceas mai de vreme; e în interesul tuturor, în orice caz, ca el să fie cercetat cu obiectivitate, de toți, dela început chiar. Extensiunea Universitară din Cluj nici nu aspiră la ceva mai înalt ca răspândirea acestui spirit de îngăduială față de idei și de cercetare desinteresată și liberă față de toate problemele vieții.

Conferințele „Extensiunii Universitare“

Ciclul 1930—31.

Cluj, seria II.

16 Ianuarie: *Continentele și Problema Mibolității lor*, Prof. I. Popescu-Voitești.

23 Ianuarie: *Vechimea Românilor pe baza Toponimiei și Onomasticeii*, Prof. N. Drăgan.

30 Ianuarie: *Suicidul*, Prof. C. I. Urechia.

6 Februarie: *Anglia: Țara și oamenii*, Prof. P. Grimm.

13 Februarie: *O știință nouă: Psihotehnica*, Prof. F. Ștefănescu-Goangă.

20 Februarie: *Conceptiunile moderne despre începutul și sfârșitul Lumilor*, Prof. A. Maior.

27 Februarie: *Educația integrală și Stările dela noi*, Prof. M. A. Botez.

6 Martie: *Humorul clev*, Prof. Șt. Bezdechi.

13 Martie: *Tălmăcirca Viselor*, Prof. I. Minea.

20 Martie: *O alianță româno-maghiară la 1859*, Prof. A. Lapedatu.

27 Martie: *Capital național și internațional*, Prof. Gh. Leon.

3 Aprilie: *Lupta pentru sănătate*, Prof. T. Gane.

Conferințele vor avea loc în Sala No. IV (Sala V. Pârvan) a Facultății de Filosofie și Litere, în fiecare Vineri ora 6 p. m. precis.

Extensiunea Universitară.

Comitetul și membrii „Extensiunii Universitare“ din Cluj

Președinte de onoare: Prof. Alexandru Lapedatu, fost Ministru al Cultelor și Artelor. *Președinte activ:* Prof. V. I. Bărbat. *Secretar general:* Prof. Florian Ștefănescu-Goangă. *Membrii comitetului:* Profesorii: Nicolae Bănescu, Alexandru Borza, Mihai A. Botez, Nicolae Drăgan, Silviu Dragomir, Iuliu Moldovan, Camil Negrea, Ion Popescu-Voitești, Sextil Pușcariu, Victor Stanciu. *Membrii activi:* Profesorii: Yves Auger, Ștefan Bezdechi, Gheorghe Bogdan-Duică, Gheorghe Bratu, Theodor Capidan, Constantin Diculescu, Titu Gane, Onisifor Ghibu, Vladimir Ghidionescu, Nicolae Ghiulea, Gheorghe Giuglea, Petre Grimm, Iuliu Hațiegan, Iacob Jacobovici, Dimitrie B. Ionescu, Gustav O. Kisch, Gheorghe Kristof, Ion Lupas, Augustin Maior, Cassiu Maniu, Constantin Marinescu, Ion Minea, Ion Nițescu, Victor Onișor, Gheorghe Pamfil, Emil Panaitescu, Coriolan Petran, Ion Predescu-Rion, Dan Radulescu, Petru Sergescu, Dimitrie Teodorescu, Constantin I. Urechia, Gheorghe Vâlsan, Titu Vasiliu.

Note

Jurnalele. Istoria presei moderne se confundă aproape cu dezvoltarea spiritului de libertate al vremurilor noastre. Sunt țări, ca Anglia, în care jurnalul a fost cu adevărat citadela decenței, a demnității și a puterii gândirii, pusă în serviciul omului.

Cu timpul însă partea standardizată din cunoștința omenească a trecut în școli, care au devenit tot mai mult organe oficiale de adaptare a omului la transformările lumii; partea inventivă, spiritul de noutate și de cercetare s'a cuibărit în bună parte în universități. Spiritele de elită, care altă dată nu-și găseau locul decât în presă, au astăzi posibilități de muncă în educație, politică, în toată mișcarea culturală, care este îmbibată de spiritul revoluționar de altă dată.

Presa a pierdut întrucâtva din înălțimea și din gloria ei. În multe țări, zice van Loon, și nu din cele mai puțin avansate, ea tinde să renunțe la misiunea ei primordială, aceea de intermediară a ideilor, a vorbelor. În Statele Unite de ex., circulația cea mai mare aproape, o are jurnalul cu imagini, cu fotografii și fără text, devenit un fel de „carte cu poze pentru oameni care nu știu să citească sau pentru oameni care au nevoie să li i se gâdile nervii, fără să le provoace emoții”. Jurnalul devine, în chipul acesta, un fel de cinematograf, ideea precisă fiind tot mai mult înlocuită printr'o emotivitate vagă, înrudită cu cea produsă de băuturile alcoolice și cu efecte de multe ori analoage.

Dar în momentul în care „ideea” a început să dispară din presă, am văzut-o reapărind mai eficace în radio, care tinde să ia locul jurnalului, ca instrument de răspândire a informațiilor și curentelor de gândire.

Această înlocuire nu este lipsită de pericole. Prin felul chiar cum funcționează un radio, prin centralizarea și controlul statului, informația și ideea sunt amenințate să fie prea standardizate, libertatea și inovația gândirii fiind oare cum înăbușite. La aceste lucruri poate s'a gândit și van Loon atunci când spune că tocmai acum, când a început marea luptă dintre anarhie și educație, ar fi fost de dorit ca la masa de scris a ziarelor să fie altfel de oameni decât cei care se află, de fapt! Dar, deși optimist de felul lui, van Loon nu speră într'o îndreptare în privința aceasta. În împrejurările de azi gândirea omenească trebuie să-și găsească refugiul în alte organe decât în presa zilnică.

„E păcat”, zice van Loon!

Radio. Omul a ajuns acolo unde se găsește astăzi, față de animale, datorită gurii, în mare parte, adică limbii, sau vorbei. Este drept, zice Hendrik van Loon, că animalele au și ele un fel de

a se înțelege, prin sunetele vocii. Dar de unde, sunetele scoase de ele se mărginesc, în genere, la câteva semnale de alarmă, la câteva exclamații de furie sau bucurie, în cazul din urmă putând chiar ajunge la o înseilare ritmică, cum se întâmplă cu cântecul paserilor, omul singur cunoaște vorba, ca expresie a ideilor, a abstracțiilor. Iar diferența aceasta a fost unul din punctele de plecare ale întregului progres uman. În cuvinte s'a înmagazinat experiența a sute și mii de oameni, a șiruri nefârșite de generații, experiență care, redusă astfel la o abstracție, la un simbol, la o singură vorbă, a putut fi ușor trecută generațiilor tinere. Acestea au putut, în felul descris, porni totdeauna de unde ajunseseră generațiile anterioare, fără să mai fie nevoile să înceapă mereu experiența vieții dela capăt, cum este cazul animalelor.

Fiecare mamă știe, ce însemnează aceasta!

Dar trecerea mai departe a vorbelor s'a făcut, în epoca istorică a omenirii, cu ajutorul scrisului, care a jucat, mai ales dela descoperirea tiparului, un rol extraordinar în umanizarea omului. Prin tipar, experiența câștigată de om într'un loc a fost făcută cunoscut în mii de locuri, iar în felul acesta să mănța progresului s'a răspândit, de cinci sute de ani încoace, adică dela Gutenberg, într'o măsură necunoscută vreodată.

Omul a găsit însă ceva și mai bun. Scrisul, oricât ar folosi el, este totuș un mijloc indirect de a transmite vorba și omul a căutat să-l înlăture, spre a face contactul mai repede între gând și gând. Un pas în această direcție a fost telefonul și orișicine, astăzi, știe ce a însemnat el pentru omul modern. Radio este un pas mai decisiv. El se dispensează de serviciul firelor conducătoare și multiplică până la limită aproape posibilitățile contactului. Un vorbitor poate fi ascultat, principal, de fiecare om de pe pământ, în momentul chiar în care vorbește. Radio, zice tot van Loo, „a redat vocii omenesți toată vechea ei glorie“.

„La început omul împărtășea înțelepciunea lui vecinului său“.

„Apoi el a făcut lucrul acesta ceva mai bine, cu ajutorul vorbeii tipărită“.

„Acum el vorbește din nou“.

„De unde însă înainte el nu putea comunica prin graiu viu decât cu câțiva tovarăși, adunați în jurul focului, astăzi el se poate adresa la milioane de înși...“

Acesta este un rezultat puțin comun și care ne umple de speranță“.

Quinet către tineri. În 1842, la Collège de France, Quinet adresându-se studenților, le spunea: „Feriți-vă, apărați-vă, păziți-vă de somnul sufletesc; e înșelător; pătrunde prin toate căile, de o sută de ori mai greu de înfrânt decât somnul trupului“... „Nu renegați, în numele tradiției, libertatea de discu-

ție, independența sfântă a spiritului omenesc"... „Voi, care intrați acum în viață, nu spuneți că sunteți oboșiți, fără să fi alergat, că respirați un aer care împiedică gândirile mari să ia naștere, sacrificiile curajoase să se împlinescă, vocațiile desinteresate să se pronunțe, întreprinderile îndrăznețe să se împlinescă; deșteptați-vă acum la luptele inteligenței ca să nu mai readormiți decât în moarte. Lumea e nouă pentru oameni noi..." (Din volumul omagial: „Lui Ion C. Brătianu“).

Acum o sută de ani aproape, lumea dorea tot oameni noi! Atunci încă, mai mult decât acum, se accentua că aceia care sunt *tineri* trebuie, ca să devină și *noi*, să se deștepte la „luptele inteligenții“. Lucrul este adevărat totuși acum, ca și atunci!

Dela „Uniunea generală a industrișilor“. Raportul dlui inginer Mircea: „In concluzii, dsa propune:

Problema efitinirei traiului trebuie privită de autoritățile noastre nu numai ca o problemă de producțiune, ci încă, și mai cu deosebire, ca o problemă de desfacere. Câteva exemple vor evidenția, ceea ce afirm mai sus:

1) In cursul anului 1930, fabricile de geamuri au redus prețul produselor lor dela lei 100.— la lei 50.— de metru pătrat.

Comercianții detaiști, deși au beneficiat de această enormă reducere și la marfa aflată la ei în depozit, n'au redus prețul lor nici cu 10 lei de metru pătrat.

2) Prețul sticlelor de lampă a fost redus de producători, dela lei 2.60 la lei 1.75 de bucată. In comerțul de detaliu a rămas lei 8.— de bucată.

3) La conservele alimentare, comercianții detaiști câștigă 40 la sută, cât timp industriașii trebuie să se mulțumească cu 8—10 la sută câștig.

In concluzie socotese că comitetul nostru, dacă este de acord cu vederile cari le-am exprimat, este în drept să hotărască ca să se aducă la cunoștința diriguitorilor țării, că este de interes general ca mentalitatea care domnește astăzi, să se schimbe, auune este de interes general, ca să se știe de toată lumea, că dacă realmente viața este scumpă în țara noastră, această se datorește la trei factori principali:

- a) Lipsa de raționalizare a Statului în întocmirea sa;
- b) Lipsa de control din partea autorităților statului în întreaga noastră organizare de desfacere și în special lipsa unei legi, care să facă posibilă sindicalizarea producătorilor noștri;
- c) O educațiune morală a maselor consumatoare, cari trebuie puse ele înși-le în măsură să cunoască care este realitatea“.

Punctele a, b și c din sfârșitul raportului, lămurite ceva mai mult, ar putea, credem, să fi și unele din punctele în jurul cărora va milita această revistă. In fiecare caz însă trebuie cercetat și lămurit: de ce statul nostru nu este rațional întocmit și cine-l împiedică să se schimbe în bine? etc. etc.... Ceiace

este vag exprimat, cu alte cuvinte, trebuie clarificat și răspândit.

Tineri și bătrâni. Eminentul profesor S. Mehedinți publică în ziarul „Cuvântul“ dela 30 Decembrie, 1930, un articol intitulat: „Innoirea cadrelor politice“.

După ce constată greutățile survenite după războiul mondial și neputința oamenilor politici, din ultimii zece ani, de a le îndrepta, d. profesor Mehedinți ne spune că avem nevoie de oameni care să înțeleagă prezentul, de oameni noi, de oameni tineri.

Oamenii ridicați sus cu încetul, de împrejurări, oamenii bătrâni și mediocrii „văd numai prezentul, zice d. Mehedinți și așteaptă inspirații mai ales dela trecut. Ei cearcă să facă ceea ce au făcut și alții. Filosofia oilor e să sară una după alta de râpă“.

„De aceea, continuă dsa, a fost vrednic de admirat simțul politic al Englezilor, care, în fața meteorului revoluției franceze (Napoleon), au pus înainte tocmai pe un om tânăr, pe Pitt. Un prim-ministru de 25 de ani, în astfel de împrejurări, nu e de loc banal...“

Concluzia dlui Mehedinți urmează dela sine. E nevoie de grabnica reparare a greșelilor trecutului. „Cine poate sfătui, să sfătuiască; cine poate lucra, să lucreze. Dar la locurile de răspundere să fie numai oameni noi (verificați, se înțelege, ca elemente de valoare în specialitatea lor) însă oameni noi“ ..

Rămân câteva nedumeriri totuși. Cât de noi, d. ex. să fie oameni puși la locurile de răspundere? De 25 de ani ca Pitt, sau mai noi? Cum își vor fi putut ei, în acest caz, arăta valoarea în specialitatea lor? Cine va măsura această valoare apoi?

Încă ceva în fine. În răsăritul Europei, țarul Rusiei tot în fața meteorului revoluției franceze, a ridicat pe Kutuzof, omul tuturor războaielor dela finele domniei Caterinei a II, și a încă doi țari, soldatul victorios din Crimeia, dela Otciaof, dela Ismail, dela Măcin, etc... și care avea 67 de ani.

N'ar fi cazul să exclamăm: „De aceea, a fost vrednic de admirat simțul politic al țarului rusese, care, în fața meteorului revoluției franceze, a pus înainte tocmai pe un om bătrân, pe Kutuzof. Un șef de 67 de ani, în astfel de împrejurări, nu e de loc banal...“

Sau poate etatea este un lucru mai puțin important, decât afirmă d. Mehedinți, atunci când e vorba să măsoare valoarea unui om, ea fiind expresia a ceva rămas neatins de dsa?

Salarizarea profesorilor. Intr'un interview dat ziarului „Observer“ din Londra, cu privire la situația de astăzi a științei, Sir A. S. Eddington rezervă câteva cuvinte și chestiunii salarizării profesorilor. El crede că adevărații oameni de știin-

ță nu sunt atrași spre universități de mărimea salariilor. Salariile mari, ca atare, atrag numai pe oamenii de mână a doua. Adevăratul om de știință se apropie de universitate mână de dragostea pentru meseria lui. Dar aceasta nu însemnează, adaugă el, că oamenii de știință desprețuiesc banii. Ei nu voesc însă, decât atâția cât le trebuie să ducă o viață lipsită de griji materiale și care să le lase tot timpul liber pentru cercetările lor! Suntem departe deci de salariile pe care profesorul Kerner, de care ne ocupăm aiurea, în acest număr al revistei, le numește „salarii de mizerie“, înainte chiar de „curba de sacrificiu“!

Profesorul Yandel Henderson, într-o scrisoare adresată revistei „Science“ (New-York), se ocupă și el de această problemă, insistând mai mult asupra limitei sub care salariile nu trebuie să scadă. Profesorul Henderson susține că universitățile au nevoie acum, nu atât de mult de o înmulțire a cadrelor și numărului profesorilor, cât de o mărire a salariilor. Ceiace ne trebuie, zice d. Henderson, sunt profesori tot mai buni. Nimic nu poate ține locul unui profesor superior! Astfel de profesori nu pot fi obținuți și nu pot fi ținuți în sânul universității, fără o plată corespunzătoare. Sunt, de sigur și excepții; dar profesorii sunt și ei oameni, înainte de toate, cu greutatea familială, cu nevoi la fel cu ale altor oameni și la un moment dat, sub presiunea acestor factori, și ei Lintore Cspatele universității și intră în politică, în consilii și așa mai încolo. Ei nu pretind, vezi bine, o casă, un traiu egal cu acelea ale avocaților, doctorilor cu clientela mare, sau ca acela ale oamenilor de afaceri; dar pentru a putea lucra și pentru a putea fi atrași oamenii de prima calitate, profesorii trebuie să poată avea o casă, un traiu cam pe jumătate ca al oamenilor descriși mai sus, crede d. Henderson.

Profesorul N. Iorga, ocupându-se de aceeași problemă la cameră, a spus, în ședința dela 19 Dec. trecut, vorbind de profesorii secundari:

„Cunosc profesorii secundari și dacă dvoastră nu veți face nimic pentru acești profesori secundari, dacă dimpotrivă, le veți da lovituri, va veni o vreme când nu veți mai găsi profesori pentru liceele, gimnaziile și așezămintele școlare corespunzătoare. Aduceți o lovitură meritului. Dacă este o țară în care omul trebuie să fie încurajat pentru cunoștințele pe care le are, pentru dorința lui de muncă, aceasta este țara românească“.

Acelaș lucru îl va putea spune cineva și de colegii din învățământul primar. Salarizându-i mai prost ca pe servitori, îi degradăm. îi umilim și în ei umilim sufletul și avântul neamului nostru.

Copii de-ai noștrii. Acum vre-un an și jumătate, pe puntea unui vapor care mă aducea din Anglia în Belgia, am cunoscut,

datorită cartoanelor de identitate de pe niște geamantane, doi tineri simpatici: o fată și un băiat. Fata, deși tânără, era doctoriță, iar băiatul student la Cambridge, în Anglia. Tata le murise cu câțiva ani înainte; mama de câteva luni numai, din cauza unui accident grozav de automobil. Întâmplarea făcuse ca eu să mai fi cunoscut odată pe acești tinerii pe când erau mici, după cum le cunoscusem și părinții lor. Tatăl lor îmi fusese aproape prieten.

Ei veneau acum în România cu gânduri oarecum triste. Fata era logodită și avea să se mări în curând, urmând ca apoi să se stabilească cu soțul ei, pastor și profesor la un colegiu, în Canada. Acum venea să mai vadă odată locurile, toate, pe unde fusese cu părinții ei: Timișoara, Constanța, Brăila, București și să-și i-a rămas bun dela rude.

Căci după tată, erau Români: copiii profesorului Murgoci.

Nu de mult am primit dela Elena, Herklots acum, câteva rânduri, din Winnipeg, Canada, însoțite de vre-o trei articole de folclor românesc, scrise și publicate, unul de Agnes Murgoci, soția regretatului nostru compatriot și celelalte de mamă și fiică. De articole vom mai avea, cred, prilejul să vorbim. Aici am dori numai, amintându-ne simpatica persoană a profesorului Murgoci, brăileanu ca și mine, om care reușise, prin munca lui numai, să-și asigure, pornind de jos, o situație demnă de invidiat, printre specialiștii din țară și străinătate, amintindu-ne apoi despre soția sa, de națiune engleză, care nu numai ca cercetătoare, dar și ca propagandistă a cauzei noastre, în timpul războiului, a făcut atât pentru Români; gândindu-ne la aceste figuri dispărute, dar și la truda cu care copii au înșghebat depă moartea părinților lor o expoziție etnografică românească în Anglia și la grija cu care fata, din Canada, urmărește gândul și firea neamului tatălui ei, am crezut nemerit să pomenim exemplele și fapta lor aici.

Recensământul: A costat mult, s'a muncit pentru organizarea lui și s'a făcut și propagandă din plin. În ce măsură organizația și propaganda și-au atins scopul, de a ajunge la o cunoaștere exactă a numărului și calității populației, se va vedea la urmă.

Să sperăm că va ieși bine!

Ne-am permite unele mici observații.

De ce s'a făcut deodată numărătoarea populației, a imobilelor și a întreprinderilor? Principalul chiar, se recomandă separația lor. Lucrul se impunea mai ales la noi, unde practica recensământului nu este încă înrădăcinată în moravuri.

De ce apoi nu s'a făcut apel la universitățile, la care există catedre de statistică, de sociologie, etc. . . și pe lângă care s'ar fi putut altoi mai ușor un învățământ al recensământului? Acesta ar fi fost încadrat în învățământul superior și ar fi putut fi de folos real atât birourilor de azi și de mâine ale sta-

tisticii din țară, cât și studenților, cărora li-s'ar fi deschis astfel o carieră nouă. De ce să ținem mereu atât de despărțite caedrele universitare de nevoile și practicele vieții reale?!

În recensământul actual chiar, ajutorul studenților, preparați pentru aceasta de profesorii lor, n'ar fi fost, cred, de despretuit.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Schimb de articole. În urma unei înțelegeri cu profesorul american Arthur J. Adrews, acum vre-o doi ani, urma ca dânsul să-mi procure articole și recenzii, scrise de colegii săi din Statele Unite și pe care era să le publice în revista care fusese proiectată de atunci, dar nu apare decât acum. În schimb, eu trebuia să procur domnului Andrews articole și recenzii pentru revistele americane. Cum Revista de sociologie n'a apărut însă atunci, am primit numai câteva recenzii, pe care le voi publica acum, rămânând ca pe viitor să reluăm planul stabilit mai de mult cu d. A. J. Andrews. Recenziile trimise erau duplicate după recenzii ce apăreau în același timp în America. Același sistem se va aplica recenziilor și articolelor trimise dela noi.

D. Guyader Raoul este profesor la Școala de Inalte Studii Sociale, din Paris. Sperăm să putem face un aranjament de așa natură, încât să ne asigurăm colaborarea regulată a tânărului învățat.

D. Marica George este licențiat al facultății de litere și filosofie din Cluj, unde a început studiile acum vre-o opt ani. A luat licența, ocupându-se în special de sociologie, după patru ani. De trei ani a făcut studii în Germania, Franța, Anglia, actualmente fiind la Colonia, unde-și va prezenta teza de doctorat.

Notițe

Vorbind de cartea lui F. Delattre: *L'Angleterre d'après guerre et le conflit houiller*, Henri Mazel se oprește mai mult la greva generală care a avut loc în Anglia în 1927. Ceiace-l interesează este atitudinea greviștilor și a adversarilor lor. Spectacolul îl încintă! „Englezul este, fără îndoială, zice Mazel, un exemplar frumos de umanitate politică. Ce sânge rece, chiar și în momentele de criză! Ce respect față de adversar, chiar și în ceasurile de luptă! Ce simț de loialitate, ce grije de legalitate!... În adevăr, încheie recentul francez, dacă rasa anglo-celtă domină politicește lumea, lucrul este explicabil și până la un punct oarecare ea-l merită”.

Tot Henri Mazel se ocupă și de lucrarea domnilor Buozzi și Nitti: *Fascisme et syndicalisme* și de aceea a dlui G. Valori: *Finances italiennes*. Concluziile asupra vieții politice sunt mai puțin măgulitoare decât în cazul Angliei. După ce arată cum, din lucrările de mai sus, reiese că Italia are mari dificultăți financiare, Mazel încheie: „Toate aceste cifre reunite dau o impresie defavorabilă. Ele nu pot fi contestate, dat fiind că sunt luate din documente oficiale. Trebuie deci să tragem concluzia că situația este supărătoare în Italia, cu toată ordinea și siguranța pe care Mussolini le face să domnească în țara sa. Odată mai mult, dictatura a arătat că este plină de pericole și că ea nu este bună decât ca ceva ocazional și trecător. Libertatea singură, împotriva oricărui kaizerism sau socialism, poate să producă binele general, economic, psihologic și etic al unei țări și al lumii întregi”.

Credință în Europă. „Asia se va dcșenta: cu atât mai bine. Pentru noi, Eurorenii, aceasta nu este un pericol. *Continental nostru are inaintea lui un viitor mare* și eu sunt convins, nu numai că el nu va dispărea, ci că va lua în curând primul loc sub soare...”
Paul Claudel, în *Neue Freie Presse*.

În Olanda s'a votat legea pentru intensificarea culturii grâului. (*Agrarul*).

„Prin decizia ministerială cu Nr. 285.732, s'a instituit la Ministerul de Agricultură și Domenii o comisiune pentru întocmirea programului de îndrumare agricolă și pentru coordonarea activității ce trebuie să o desfășoare toate autoritățile”. (*Agrarul*).

○ Va lucra?

În 1926 școlarii din Augusta, Maine, Statele Unite au fost întrebați care este, după ei, cel mai mare om din lume. Răspunsurile trebuiau date individual, în scris.

Au căpătat voturi Washington, Franklin, Gutenberg Socrate, etc... dar cele mai multe le-a întrunit Pasteur! Al doilea a fost clasat Columb. *Les Annales*, care a dat la timp informația aceasta, o comența spunând că adevărul iese din gura copiilor, odată mai mult. Noi am putea adăuga: cu condiția ca să-l fi introdus mai întâi cineva în capul lor! Căci „dictatorii” de azi sunt reclamați tot de copii! Uneori și de oameni întorși la copilărie, poate!

Revista parisiană aplaudă tineretul din Augusta și pentru faptul că printre cei mai mari oameni ai lumii a pus și două femei: Ioana de Arc și Florența Nightingale. Oare cine să fie cea din urmă?! Întrebați, domnilor profesori, elevii dvoastră!

Ziarul *Cuvântul*, ocupându-se de o broșură a unui ziarist basarabean, d. C. Mătu, în care este vorba de presa din Basarabia, face și următoarea constatare: „Puțină statistică ne ilustrează bine relațiunea dintre presa română cotidiană și cea străină.

Presă rom.		Presă streină	
Vechiul Regat	97%	3%	
Bucovina	18%	82%	
Ardealul	8%	93%	
Basarabia	—	100%	

Autorul conchide cu dreptate că situația, așa cum este, e literalmente tragică”

În sfârșit, ziarul bucureștean spune că statul are datoria să dea un ajutor real presei românești. L-a dat, desființând școlile!

Un prieten, întors la Berlin, după doi ani de absență, scrie: „...nu s'a schimbat nimic aici. Ultimii doi ani au fost ani grei, ani de criză financiară, investițiile în clădiri sau modernizări au fost minime. Au dispărut sgomotul și veselia de pe stradă, dinainte, Friedrichstrasse are seara aspectul unei străzi de oraș cuvios. La Dresda era anunțat pentru 24 Decembrie un marș de foamete — Hungermarsch.

Președintele Statelor Unite, Hoover, a numit o comisiune care să studieze schimbările noi importante din viața socială americană. Comisiunea este compusă din profesori universitari, cei mai mulți din ei fiind sociologi, iar direcțiile în care se vor îndrepta cercetările sunt: populația, invențiile, comunicațiile, familia, biserica, etc. Misiunea principală a comisiunii este să adune fapte și să pună în lumină probleme, care apoi să servească politicii practice a statului.

În ziare am găsit instrucțiile adresate administrațiilor financiare de către ministerul de finanțe cu privire la calcularea impozitelor. „Pentru impozitul global“, stă scris acolo: „impunerile se fac după noile tabele cu cotele majorate cu 10 la sută și 20 la sută conform legii din 1 Ianuarie 1929 și la impozitul astfel stabilit instanțele de impuneri vor adăoga și sporul de 10 la sută“.

Nu s'a uitat cumva ceva?!

După un studiu al domnilor *Wilson Gee* și *William Henry Stauffer* fermierii americani din statul Virginia, pot fi împărțiți în trei categorii: „săraci“, „mijlocași“ și „cu stare“, după suma pe care o cheltuiesc anual pentru nevoile lor strict familiare. Țărani din prima categorie cheltuiesc 892 dolari pe an; cei din a doua, 1723 dolari și cei din a treia 4084. Sumele acestea ar face, în lei, 146,092 pentru cei săraci, 286,018 pentru mijlocași, iar pentru fermierii cu stare 679,940 lei la bugetul cheltuelilor anuale, pentru întreținerea familiei.

„Sărăcia“ americană nu seamănă în totul cu cea românească.

PENTRU COPII

BCU Cluj de CEZAR PETRESCU Cluj

„Pif-Paf-Puf“, sau cartea celor trei prieteni — un băiețel, o puiță și un câine. În cartea aceasta se mai găsește și povestea lui 415, a Suzanei, a lui Ba-Ra-Bum-Bosaur, care nu trebuie citită seara! etc., etc. Editura „Națională“ S. Ciornei, 90 lei.
